

KULTUR

Smockkan

MUSIK- OCH KULTURSKOLORNAS EGEN TIDNING

NR 3 MAJ 2013

- KULTURSKOLAN OCH SAMHÄLLSBYGGET
- NATIONELL STRATEGI FÖR KULTURSKOLAN

■ "Själv är bäste dräng", "Ju fler kockar, desto sämre soppa", är några ordspråk som beskriver det som alla ibland kan känna; det blir snabbare och bättre om jag gör det själv. Det blir så rörigt och komplicerat om flera ska vara med och bestämma. Känner du igen dig? Visst har vi väl alla suttit fast i grupper och möten där vi suckande tänkt så. Uttrycket "vi befinner oss i en process" låter tjuvigt men känns ibland som att simma omkring i en gyttja av ofattade beslut.

TILLSAMMANS ÄR MER ÄN FLER!

Fast i samma andetag kan man också påminna sig alla de många gånger där man fått uppleva hur vi alla var pusselbitar som tillsammans blev en helhet. Som i Anders Caringers sångtext; "Han är hel, jag en del, och vi blir en hel del." Projekt blir så mycket bättre när flera människors perspektiv är med och påverkar. Att tvingas tänka utanför sin bekväma komfortzon ger kreativitet syre och helt nya tankar föds fram. Sanningen ägs sällan ensam. Tranströmer diktar tänkvärt:

*"Två sanningar närmar sig varann.
En kommer inifrån,
en kommer utifrån
och där de möts har man en
chans att få se sig själv."*

Visst kan vi påminna oss många tillfällen då den egna halvfärdiga idén fick stängas mot kollegans halvfärdiga tanke och fram växte ett gemensamt förädlad koncept. Bättre och starkare än vad någon ensam kunnat tänka ut. Det finns ju talesätt för det också.

"Delad glädje är dubbel glädje, delad sorg är halv sorg", "Lär dig av andras misstag, du hinner inte själv begå dem alla", "Tillsammans är vi starka"

Jag tänker lite på allt detta när jag

deltar i KRUt-projekts avslutande konferens i Trollhättan nyligen. SMOK:s stora treåriga EU-projekt, där Danmark, Norge och Sverige tillsammans genom ett antal kulturskolor arbetat med att utveckla kompetenserna kring hur en framtid kulturskola på bästa sätt möter Kulturell mångfald, Reell integration och Unga Talanger, kan verka förvillande enkelt. Tre länder som nästan pratar samma språk, kulturskolor med rätt lika tradition och likvärdigt utbildade ledare och pedagoger. Men resan har varit utmanande många gånger. Det var svårt ibland att få ihop språkets nyanser, hantera kulturskillnader som ingen riktigt trodde fanns, fånga framtiden mitt i nutiden och våga ifrågasätta invanda tanke-mönster. Men när slutdokumentet nu ska skrivas så står en av flera insikter fram väldigt klart: "fælles lyft"- det är i samverkan det händer något!

Juncta valenta - "Förenade krafter ger styrka"

Mikael Genberg, konstnär och entreprenör, tar detta ett steg till i sin föreläsning. För att lyckas göra det omöjliga möjligt behövs Mod - Vision - Kompetens, säger han. Ju större och vildare ett projekt är, ju fler kompetenser behöver förena

sina krafter för att det ska gå att få till. Och då andra kompetenser än de man själv har. Att låta en grupp ekonomer brainstorma i en grupp leder knappast projektet till några estetiska höjder, att tro att en grupp konstnärer självmant orkar förflytta visionerna och drömmarna till den reella världen är inte helt optimalt. Mikael's rätt vansinniga dröm om att placera ett litet rött hus med vita knutar, på månen har gått från ett knasigt infall till att bli ett internationellt konstprojekt som blivit ett viktigt symbolvärde för fler än honom själv. "Mänskligheten får genom en liten röd stuga på månen sin första universella symbol för den enskilda människans möjlighet att förverkliga sina drömmar men framförallt en gemensam symbol för engagemang i vår gemensamma planet." Detta enligt honom själv tack vare att han vågade snacka om sin starka vision med folk som har kompetenser att förverkliga den. Att få folk med sig, att se till att människor hittar inspiration för utmaningar är nycklar till framgång. Slutordet i konferenser blev "Tillsammans klarar vi det omöjliga".

När vi tittar oss omkring med de ögonen står det klart att "TILLSAMMANS ÄR MER ÄN FLER". ■

Bagatell musikprodukter

Välj bland hundratalet produkter på vår hemsida: www.bagatell.se

Här följer några smakprov.

Nyheter från Bagatell

Med våra nya "Teleskop Harmony" från Manhaset kan man lagra 25 notställ i rad på bara två meter. Perfekt för de trångboddade. I övrigt samma geniala konstruktion som våra övriga Teleskopnotställ dvs. Inga skruvar, bara att trycka och dra. Vagnar finns som tillbehör. **10 års garanti.**

Teleskop Harmony

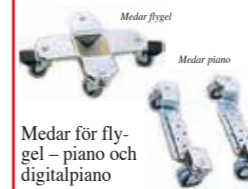
Lilla Gaspallen

En ny Pianopall från Bagatell. Något mindre och smidigare än storebror, men absolut lika stabil och solid. **Pris: 1800 kr exkl. moms**
Sittdyna: 50 x 33 cm
Höjd: 42-60 cm

Kontakta oss på:
info@bagatell.se
Tel 013-527 50
Fax 013-527 52

Bagatell 7

Medar för flygel - piano och digitalpiano

Pris: 2995 kr till en flygel (exkl. moms)
Pris: 695 kr till ett piano (exkl. moms)

Bagatell 1

En vagn kommer lastad...
Från 7 500 kr
Världsledande - med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska. Inga skruvar - bara att dra upp och ner. Snygg design som passar i alla miljöer. Finns i olika modeller. Läs mer på Bagatell 2

Bagatell 2

Köp 6 betala för 5
TELESKOPET
Världsledande - med bl.a. 85 % av den amerikanska marknaden och 75 % av den franska. Inga skruvar - bara att dra upp och ner. Snygg design som passar i alla miljöer. Finns i olika modeller. Teleskop transport lättvikt Teleskop standard

Bagatell 3

KLAVERNOSTÄLL
450:-
"Nothagen" slukar alla dina notblad, böcker och pärmar. Köp 4 betala för 3.

Bagatell 4

"Sitt rätt"
ORKESTER/ KÖRSTOL
Prova Bagatells sittriktiga orkester/körstol. "Sitt" finns med fasta ben eller med justerbara fram- och bakben. Staplas smidigt på våra vagnar.

Bagatell 5

Akustikskärmar
Skydda elevernas hörsel i tid! Möblera om på några sekunder med vårt flexibla plexiglassystem.
- Akustikskärm för orkester, slagverk, brass, etc. 2595 kr (exkl. moms)
- Paketeris: 3 set för 6900 kr (exkl. moms)
- Akustikskärm på notställ för 1080 kr (exkl. moms)

Bagatell 6

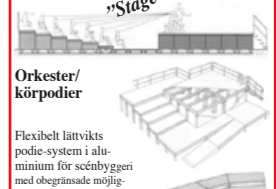
PIANO-GASPALLEN standard
Sluta skruva! Pianopall med dubbla gasfjädrar höjer och sänker stolen som vilken kontorsstol som helst. Stabil strykstabil stålkonstruktion med stoppad sits. **Gaspallen Ergo** med justerbar lutning.

Bagatell 8

Teleskop Dirigent Regal
Flaggskjeppet bland våra dirigentnotställ. Här finns allt som en dirigent kan önska sig. Som alla våra "Teleskop" finns inga skruvar - alla inställningar sker sekundsnabbt och kan ändras under pågående spel. En generös hylla med plats för div. tillbehör. De dubbla benen gör "Dir Regal" till det stadigaste av stadiga. En ny finess: Bakom skärmen finns ett extra fack för övriga partiturer och stämmor. Välj till vår "strålände" belysning. **Pris: 2000 kr (exkl. moms)**

Bagatell 9

"Stage"
Orkester/ körpodier
Flexibelt lättvikts podie-system i aluminium för scenbyggen med obegränsade möjligheter. Alla benlängder med snabbkoppling.

KULTURSKOLAN SOM SAMHÄLLSBYGGARE

TEXT HÅKAN SANDH

■ Jag deltog häromdagen i El Sistema - festivalen i Göteborg. I en diskussion försökte jag framhålla att El Sistema är en mycket berikande, men liten, del av den stora kulturskolefamíjen. Diskussionen fortsatte med att flera framhöll att bredvid El Sistema behöver vi även bevara den traditionella kulturskolan. Det var inte riktigt det jag avsåg.

Dels menar El Sistema - rörelsen, jag tror vi kan kalla den så, att den är en del av kulturskolan och att den aldrig påstått sig ha den enda lösningen på hur man skall bygga upp en bra musikpedagogisk verksamhet. Detta framhöll Malin Aghed från El Sistema med all tydlighet.

Dels undrar jag om man i så fall definierar den "traditionella kulturskolan" i förhållande till El Sistema som dess motsats? En verksamhet som inte har ett socialt syfte, inte har en pedagogik som gör barnen delaktiga, bara när medelklassbarn, inte har passionerade pedagoger, inte har samverkan med det professionella livet. Med mera.

Även om jag tillhör dem som kan mest om kulturskolan i landet så vet jag inte hur den typiska kulturskolan ser ut. Vi har fortfarande inte sett någon kartläggning och analys av den.

Traditionell kulturskola betyder ingenting

Jag tror ändå att det inom kulturskolevärlden finns alla de brister som är uppräknade ovan. Men det finns på samma gång en fantastisk mängd otroligt kompetent och ambitiös verksamhet som verkligen tar barn och ungdomar på allvar. Hur proportionen mellan det slentrianmässigt utförda och det passionerade fördelas vet som sagt varken jag eller någon annan.

Malin Aghed från Stiftelsen El Sistema.

Men alldeles säkert dominerar det positiva. Begreppet "traditionell kulturskola" betyder för mig därför absolut ingenting. Kulturskolan är alldeles för brokig för att sammanfattas så.

På ett sätt tror jag att El Sistema kan få sin viktigaste roll som katalysator för den allt viktigare diskus-

sion som behövs inom kulturskola om vad denna skall stå för. Om vi själva skall beskriva kulturskolan vilka värden lyfter vi då fram? Vilka är målsättningarna med verksamheten? El Sistema ställer oss tydliga frågor. Det är väldigt nyttigt. Vi återkommer till det i kommande nummer av denna tidning.

Kommunala musikskolan startade av sociala skäl

I detta nummer av KulturSmockan fortsätter vi att ta upp en del av de teman vi berört under konferensserien Kulturskola 2030. Ett tema som i hög grad anknyter till El Sistema är kulturskolan som samhällsbyggare. Kulturskolan, eller kommunala musikskolan som var det vanliga namnet då, startade på 1950 - talet i hög grad av sociala skäl. Utbildning av musiker var inte i fokus. Snarare var musiken ett verktyg. Kanske har kulturskolorna som nationell företeelse glömt att det var för att hålla pojkarna borta från gatan som de erbjöds att börja i en blåsorkester?

I denna tidning får vi möta Kulturskolan i Stockholms arbete i Tensta. Det har en tydlig social ambition. Vi får också möta Tobias Nielsen som i Malmö på K2030

argumenterade för att kulturskolan är en lönsam samhällsinvestering. Stina Oscarssons berättade istället om kulturskolans roll som en del av demokratins immunförsvar och svårigheten att mäta kultur. Från konferensen i Uppsala kan du läsa om kulturskolans roll när det gäller integration och byggandet av ett mångkulturellt samhälle. I förra numret av tidningen kunde du läsa om kulturskolans arbete för jämställdhet. Allt det här är olika roller i samhällsbygget. Som skall vara en integrerad del i allt det konstnärliga hantverk som är kulturskolans själ.

Utanförskapets kostnader

OECD har i en rapport i mars 2013 kritiserat Sverige för att satsa för lite på ungdomar med psykiska problem. En av fyra ungdomar i åldern 16 - 18 år lider av psykisk ohälsa.

OECD önskar att Sverige satsar mer bland annat på skolhälsovård. Socialförsäkringsminister Ulf Kristersson (M) uppskattar samhällets kostnader för ungdomars dåliga psykiska hälsa för samhället till 70 miljarder kronor per år. Kulturskolan kostar 2 miljarder - lika mycket som spelbolagen i Sverige lägger på reklam varje år.*

Nationalekonomen Ingvar Nilsson har beräknat den livslänga prislappen för en pojke som hamnar i utanförskap i vuxen ålder uppgår till 12 miljoner kronor.** Tänk tanken att varje kulturskola varje år räddar en enda elev från framtida utanförskap. Det ger en besparing för samhället på 3,3 miljarder per år. Betydligt mer än kostnaden för kulturskolan. Naturligtvis är det svårt att mäta denna typ av samhällsvinster, och den stora vinsten är naturligtvis den

rent mänskliga. Ändå bör vi arbeta vidare med att studera båda samhällsvinster i form av nya företag och besparade utlägg för ohälsa, när vi kalkylerar hur framtidens kulturskola skall finansieras.

Mädchen für alle

Klarar kulturskolorna av att ha alla roller på samma gång? Mädchen für alle brukar man säga, dvs kulturskolan kan riskera att vara allt - och därmed inget. Eller kan olika delar av kulturskolan eller olika skolor ha skilda fokus? Måste vi välja? Det är en av de stora frågorna inför fortsättningen av arbetet med att mejsla fram Kulturskola 2030. ■

* DN Debatt Vladislav Savic 130421

** Nilsson, Ingvar: Helhetssyn och långsiktighet "strategier baserade på socioekonomiskt tänkande".

TIPSA
KULTUR
smockan
Håkan Sandh, tel 0708-31 74 98

ÅGRENSHUSET PRODUKTION
Flygelvägen 3, 893 80 Bjästa
Tel 0660-29 99 50, fax 0660-29 99 79

ANSVARIG UTGIVARE
Inger Carlönberg, SMoK

REDAKTÖR
Håkan Sandh, 0708-31 74 98
hakan.sandh@smok.se

PROJEKTLEDARE
Jan Dyllicki, 0660-29 99 57
jan.dyllicki@agrenshuset.se

ANNONSER
Monica Berglund, 0660-29 99 60
monica.berglund@agrenshuset.se
Annonsprislista kan laddas ned som pdf från www.agrenshuset.se

GRAFISK FORMGIVNING
Lena Hägglund, 0660-29 99 53
lena.hagglund@agrenshuset.se

PRODUKTION Agrenshuset, Bjästa

OMSLAGSBILD
Från KRUT-konferens i Aarhus och föreställningen Hjertespejl.
Foto: Håkan Sandh

NÄSTA NUMMER vecka 39

MANUSSTOPP annonser 6 september

STORBANDS- OCH JAZZ VECKA I HÖGA KUSTEN 5-10 AUG 2013

Storbandskurser för alla åldrar med lärare ur världsetablerade storbandet Stockholm JazzOrchestra. Gehörs och improvisationspel för ungdomar 15-20 år som vill prova på att spela utan noter. Jazzensemblespel på olika nivåer för ungdomar 15-25 år. Lärare på kursen är Karin Hammar på trombon, Amanda Sedgwick på saxofon, Per Nordgren på gitarr, Maggi Olin på piano, Kenji Rabson på bas, Daniel Fredriksson på trummor samt

Gustavo Bergalli på trumpet. Storbandskursen kommer att ledas av medlemmar ur Stockholm JazzOrchestra. Bl.a., Bertil Strandberg, Fredrik Norén, Robert Nordmark samt Martin Sjöstedt. Kursledare är Fredrik Norén. Kursavgift är 3500 kronor inkl. kost och logi i dubbelrum. Enkelrum mot tillägg. Kursavgift för storbandskursen för deltagare äldre än 25 år är 6 000 kronor inkl. kost och logi i dubbelrum. Enkelrum mot tillägg.

Sista anmälningdag: fredag 14 juni. (Begränsat antal platser)
Anmälan skickas till: "Jazzkursen" Scenkonstbolaget c/o Fredrik Norén Kastellgatan 15, 871 33 Härnösand
För information: www.scenkonstbolaget.se www.svenskjazz.se
Kontakt: fredrik.noren@scenkonstbolaget.se 070-641 49 47

GUSTAVO BERGALLI - MARTIN SJÖSTEDT - AMANDA SEDGWICK - FREDRIK NORÉN - DANIEL FREDRIKSSON - MAGGI OLIN - PER NORDGREN - KARIN HAMMAR

SVENSK
JAZZ

Härnösands Folkhögskola

scenkonstbolaget
www.scenkonstbolaget.se

Härnösands Kommun

Mary Lou Meese Youth Jazz Fund

Kreativa näringar växer

– TACK VARE KULTURSKOLAN

TEXT OCH FOTO ROLAND COX

■ – Svenskarna lägger idag mer pengar på rekreation och kultur än på mat och dryck.

Det berättade kulturekonomen Tobias Nielsén. Ska man få de kreativa näringarna att växa så måste man ha tillit och våga satsa på bredden, var hans budskap till kulturskolefolket.

För ingen kunde väl veta att lille Johan som trummade i kulturskolan i Karlshamn skulle få betydelse för Sveriges exportintäkter.

– Kulturföretag använder hagel-skottsmetoden och hoppas att något ändå träffar, sa kulturekonomen Tobias Nielsén som framhöll att man måste satsa utan att veta exakt vad det ska bli.

Johan Schuster, 28, är det namnet bekant? Eller Shellback, som är hans låtskrivaralias?

Han har haft större framgångar på amerikanska topplistor än både Benny Andersson och Per Gessle, berättade Tobias Nielsén som driver Volante, ett förlag och konsultföretag som erbjuder näringslivet stöd bland annat inom kulturekonomi och konsumentbeteende.

Lille Johan gick i kulturskolan i Karlshamn (och hans slagverklärare under åtta år, Peter Svensson, fanns faktiskt i publiken i Malmö denna dag). Inte ens när han bröt benet tog det stopp, berättade Tobias Nielsén.

– Hans pappa skjutsade honom och bar honom två våningar upp till lektionen, och sen ner igen.

Lärorens kunskap och föräldrarnas hängivna stöd bidrog till att Johan Schuster så småningom utvecklades till musiker, låtskrivare och het producent. Han har skrivit succélåtar åt namn som Christina Aguilera, Britney Spears och Maroon 5 ("Moves like Jagger").

I februari i år fick han motta regeringens musikexportpris.

– Nu är nog morsan och farsan glada över att de lät mig gå loss på mitt trumset i pojkrummet i 15 år, sa han själv i en intervju när han tagit emot priset ur handelsminister Ewa Björlings hand.

Mer än mat

Att musikexport är en väsentlig näring numera har väl inte undgått någon. Och Tobias Nielséns kurvor visade att rekreation och kultur redan för tio år sedan gick om "livsmedel inkl dryck" i svenska hushållsutgifter. (Inklusive en del hemelektroniska underhållningsprodukter.)

– Vi har fått våra basbehov så tillfredsställda att vi kan lägga allt mer pengar på den här sortens konsumtion, sa han och gav fler siffror: 146 000 människor är anställda inom de kulturella och kreativa näringarna.

Omsättningen var 2010 uppe i 285 miljarder kronor.

Sedan början av 60-talet har Sverige lyckats bättre än något annat land med att få fram topplistemusik (i förhållande till folkmängd).

Kultur är alltså tveklöst lönsamt, framhöll Tobias Nielsén.

– Trots det finns det en diskussion om att lägga ner estetiska program och att spara på kulturskolans budget!

Skaparen i solsystemet

För att förklara hur värden uppstår och sprider sig från de kulturella och kreativa näringarna använde han en bild av ett solsystem med det konstnärliga skapandet i centrum. Där finns låtskrivaren, konst-

nären eller författaren. I ringarna utanför finns sedan förlag, bokhandlare, tryckerier, distributörer och alla andra som lever av frukterna.

Vad som ska bli värdefullt är inte lätt att veta. Det här funkar inte lika rätlinjigt som industriproduktion, konstaterade Tobias Nielsén. Filminstitutet var till en början njuget med stöd till "Searching for Sugarman" som sedermera vann en Oscar åt Sverige. Astrid Lindgren blev först refuserad trots att Pippi skulle visa sig bli en miljardframgång.

– Kultur- och underhållningsföretag har alltid använt sig av hagel-skottsmetoden där man hoppas att något ändå blir en hit och kan finansiera alla andra satsningar. Samhället måste tänka på motsvarande sätt och investera i bredd.

Bredd ger elit

Samhället kan på så sätt bädda för att det skapas ekonomiska värden ur kulturverksamhet. Historien om Johan Schuster från Karlshamn visar på några viktiga faktorer, menade Nielsén. För det första krävs stor bredd för att skapa en elit, precis som inom idrotten.

För att individen ska växa krävs träning och kunskap, hängivna lärare och föräldrar, lokaler, övningsutrymmen, scener att visa upp sig

på. Det här är sådant som även kan finnas i små samhällen med täta nätverk. Toppkrafterna finns oftast i storstäder, men de är ofta inflyttade, påpekade föreläsaren.

Ju fler som är igång desto större chans finns också till kreativa samarbeten. Sen kanske inte alla blir kreatörer, men en bred kulturskolning skapar också en bra publik, en efterfrågan för det som produceras.

– Det skapar mylla, och vi har bra mylla i Sverige, inte minst inom musiksektorn, sa Tobias Nielsén, som för övrigt själv började spela trumpet hemma i Vetlanda vilket bidrog till ett kulturintresse som han tog med sig till handelshögskolan och sitt yrkesliv.

Han lyfte också fram de värden som kulturen skapar och som inte kan översättas i kronor och ören: Att få utvecklas som människa och känna glädje genom att delta.

Om politikerna vill gynna tillväxten i de kreativa branscherna så handlar det om att gå in med åtgärder på flera områden, menade han, att se till att kulturkuggarna fungerar på arbetsmarknaden, inom utbildningen, forskningen, lagstiftningen och handeln.

– Hur det ska se ut om 15 år bestäms inte om 15 år, det bestäms nu, konstaterade Tobias Nielsén. ■

BLÅ HUSET

går från kris till möjlighet

TEXT OCH FOTO ROLAND COX

■ Våld, anlagda bränder, droger och kriminalitet var nära att knäcka Blå Huset i Tensta, en mötesplats för ungdomars kultur.

– Det var en spöklik atmosfär där ute, berättade Christer Nygren från kulturskolan i Stockholm, som fick uppdraget att försöka vända läget.

Idag verkar förändringen vara på god väg, tack vare samarbeten, projekt-pengar och stödjande föräldrar.

– Om vi blir tydliga och offensiva i kulturskolan så finns det egentligen inga hinder, bara möjligheter, sa Christer Nygren som arbetat i flera år med att lyfta Blå Huset i Tensta.

Kulturskolan var nära att fly. Huset hade funnits i 30 år, med fritidsgård, en fullt utrustad teater och andra lokaler för dans och skapande. Nu var det ett slutet hus som kostade skattebetalarna miljoner.

– Det fanns väldiga möjligheter men också väldiga svårigheter, berättade Christer Nygren som 2010 började jobba med projektet att lyfta Blå Huset.

Han beskrev en Stockholmsförort med 50 procent arbetslöshet, där 30 personer kan bo i en

trerummare. Där medborgare och anställda inte vågar polisanmäla brott av rädsla för att bli hotade eller utsatta. Där media blåser upp en incident med en brinnande papperskorg.

– Hur skapar man framtidstro då, med någon trovärdighet? Det är en fråga för regeringen, men också för oss i kulturen. Hur kan vi i kulturskolan ta ansvar för de här människorna?

– Eller ska vi stå utanför, ska vi bara lira piano och teater och be-

gära att de här människorna ska tycka att det är intressant? I så fall är man rökt, slog Christer Nygren fast.

Tynande kulturskola

Kulturskolan levde enligt hans beskrivning en tynande tillvaro i underutnyttjade lokaler. Avgifterna till kulturskolan är ofta en alltför tung börda för familjerna, och kommunallagen hindrar att barnen

här behandlas mer välvilligt än på Östermalm.

För att rädda huset bildades en grupp där kulturskolan, Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning och Stockholms Stadsmission ingick.

– Inom loppet av några månader hade vi fått ihop stolar från Stadshuset och Järvalyftet att driva ett projekt som idag kallas "Blå Huset NU 2.0!".

Idén som formulerades av de tre parterna var att försöka skapa en gemenskap kring lokalen, med en gemensam målbild och vision. Mottot formulerades: "Hos oss kan

„...mitt mål har varit att skapa så mycket rörelse som möjligt i huset, inte att leverera "tjänsten kultur..."

du vara den du är och förstå vem du kan bli".

Visionen innehöll också ledord som lust, framtidstro, mod och delaktighet – som ekar i ett hjul där navet utgörs av ordet kompetens.

Rätt kompetens

– Det handlar om att ha rätt kompetens. Det räcker inte att ha utbildning i klassisk musik, men om man kan undervisa i det turkiska stränginstrumentet saz så får man många som spelar, då har man en kompetens som mer harmonierar med de boende.

Ungdomar och föräldrar skulle släppas in i styrningen och få ta över så mycket ansvar som möjligt. Medborgarinflytande.

– Vi försökte lyssna på dem som finns där. Vi vill som zenbuddhister våga släppa kontrollen – utan att tappa greppet, sa Christer Nygren.

Blå Huset strävade efter att anställa människor som ville arbeta både med kultur och social mobilitet. Tre somaliska föräldrar anställdes på fritidsgården.

Christer Nygren själv hade erfarenheter från Afrika där dans, konst och musik fortfarande är invävt i livet och inte hänvisat till det som vi i Sverige kallar "fritid".

– Mitt mål har varit att skapa så mycket rörelse som möjligt i huset, inte att leverera "tjänsten kultur".

Ambassadörer

Man försökte göra människor till ambassadörer, få dem att tala väl om huset. Så skulle ryktet förbättras.

Det verkar finnas flera optimistiska tecken idag. Stadsmissionen står idag för den öppna verksamheten, fritidsgården. Kulturskolan finns kvar och har fördubblat antalet

grupper. Kulturverksamheten hade våren 2012 ökat med 400 procent, enligt Christer Nygren. Nya kurser har dragits igång och flera andra aktörer har flyttat in i huset.

Idag finns här bland annat Dockteater Tittut, dans- och musikstudio, organisationen Clowner utan gränser, en aktiv boxningsklubb och teaterverksamhet. Ungdomar tar initiativ och jobbar med kultur i föreningsform.

Besökarna kan enligt husets hemsida även ägna sig åt biljard, film, stickning, smyckestillverkning, få läxhjälp och spela pingis. Det finns en tjejgrupp som bland annat diskuterar genusfrågor, och en rad avgränsade kultursatsningar föds här med bidrag från olika håll.

– Det är typiskt för ett sånt här område att man kör projekt på projekt, där man borde tänka långsiktigt och försöka permanenta bra saker, sa Christer Nygren.

Från slutet till öppen

– Vi försöker gå från slutet institution till en öppen, tjänande institution. Jag tror jättehårt på att kulturen kan vara med i en samhällsförändring som ger ett bättre och mer jämlikt samhälle.

– Jag tror grymt mycket på kulturskolans roll i ett sånt här område, den kan få en enorm betydelse om man samverkar med andra i mycket större omfattning. Annars kommer vi inte ända fram, varken vad gäller kompetens, ekonomi eller strukturellt.

– Om vi blir ännu tydligare och mer offensiva i kulturskolan så finns det egentligen inga hinder, bara möjligheter, avslutade Christer Nygren. ■

www.noter.eu

Hyr ditt blås hos oss!

Sveriges bästa hyresvillkor! Vi har blåsinstrument från 110:- i månaden. Vid köp dras upp till 12 månaders inbetald hyra av från priset. Läs mer på WWW.MUSICA-BLASEXPERTEN.SE

MUSICA
blåsexperten

Telefon: 0491 120 40
musica.blasexperten@swipnet.se

YAMAHA
The best you can get

Gör som många andra sök vår populära:

MUSIK I KLASS ÅR 1-6 (30 hp)

Musik i klass år 1-6 är en kurs på 30hp, som vi ger på Musikhögskolan Ingesund. Kursen ges på distans och riktar sig till instrumental/klass/musiklärare, som antingen vill ha inspiration i sitt arbete med musik i klass eller som behöver 30 hp i Musik som komplement till sin lärutbildning.

Upplägg:

Kursen går på halvfart, 30 högskolepoäng, över läsåret 2013/14. Man har tre-fyra närträffar per termin å två-tre dagar vid Musikhögskolan Ingesund i Arvika.

Kontaktperson:

Gunnel Holmgren gunnel.holmgren@mhi.kau.se eller mobil 070-218 00 76.

Anmälan

Anmälan sker via antagning.se. Anmälningskod KAU-22414. Öppet för sen anmälan.

MHI.KAU.SE

ENKÄT

Hur bör Kulturskolan påverka samhället?

TEXT OCH FOTO ROLAND COX

■ Temat för K2030-konferensen i Malmö var "Kulturskolan och samhällsbygget". Här är fem röster om hur kulturen kan och bör verka i samhället.

MICHAEL SIDERIDIS, piano-pedagog och ensembleledare, Landskrona

– Kulturskolan fostrar barn, men även vuxna, och även socialt. Att spela är ett sätt att umgås kring musiken och i musiken. I Landskrona har vi både musik, dans, teater, gyckleri och bild. Vi påverkar barnens bildning och ger dem en introduktion som kan leda vidare till folkhögskolor och annan utbildning.
– Kultur påverkar samhället på fler vis än vi tror. Kulturskolan har ganska låg rang och prioriteras ofta sist. Men utan kultur hade vi bara varit djur som försörjer oss.

ANNA BUKOWSKI, cellolärare, leder orkester och ensembler, Karlshamn

– Kulturskolan påverkar samhället positivt. Men vi måste bli bättre på att nå den yngre generationen.
– Man kan ha en utopi om kommunikation, ett samhälle utan fördomar. Kulturskolan bidrar till det, för barn med alla sorters bakgrund träffas ju där, och barn ser inga skillnader mellan människor. Det är svårare att påverka vuxna. Därför tar det ett par generationer, och vi måste nå de yngre tidigt, redan från fyraårsåldern.

JOHAN ODIN, praktiserande trumpetlärare, Ängelholm

– Kulturskolan kan ge barn och ungdomar en hobby, en sysselsättning som de kan växa med. De kan känna att de blir bra på något tillsammans med andra. När man spelar och musicerar med andra så växer man som människa. Det gäller även andra konstformer.
– Kultur gör folk lite mer öppna. När man spelar så måste man lyssna på varandra. Musik handlar mycket om att lära sig att kommunicera, och det har vi igen senare ute i samhället.

SYLVIA CARLSDOTTER, kulturskolechef i Simrishamn, styrelseledamot i SMoK, moderatör under konferensen

– Kulturskolan är en grogrund där demokratiska individer kan utvecklas. Där kan man upptäcka att man har rätt att uttrycka sig, man får en plats för det och man blir lyssnad på. Det räcker långt, att märka att ens röst är unik och viktig. Kulturen stärker självkänslan.
– Utan Kulturskolan blir samhället mer segregerat, det blir mindre möjligt för vissa att utveckla sig. En del barn har förebilder hemma, det kanske finns musikinstrument, om föräldrarna har pengar kan de få privatlärare. Medan andra inte får chansen att hitta ett uttryck som gör att de kan ta plats i världen.

ANNA FORSVALL LUNDMARK, undervisare i cello och afrikanskt slagverk i Vellinge och Staffanstorps

– Kulturskolan skulle kunna öppna sig mer, se till både barnen och familjerna. Man kan höra att folk som driver kaféer är trötta på föräldradränga som byter bajsblöjor och som har barn som stör. Kulturskolan skulle kunna vara "fritidsgård" för dem på förmiddagarna.
– Vi ska inte bara utbilda musiker och proffsdansare. Kulturskolan får lov att vara en frizon där man får ta en paus och slippa tänka så mycket. När man spelar är man i ett "nu" som ger perspektiv på allt som stressar, som då blir mindre viktigt. Det är något väldigt värdefullt idag och i framtiden.

VILL SLÅ VAKT OM kulturens omätbara värden

TEXT OCH FOTO ROLAND COX

■ En företagsekonomisk syn håller på att smyga sig in på alla områden, i vården, i kulturen, i våra egna liv. Men allt kan och bör inte mätas, framhöll Radioteaterns chef Stina Oscarson och fick dagens ljudligaste bifall.

– All den tid jag lade ner på att spela kontrabas utan att bli musiker, är den bortkastad?

– Ja, enligt vårt samhälles sätt att betrakta kunskap och bildning är den det, svarade hon själv på sin retoriska fråga.

Lärare la ner tusentals timmar på hennes spelande. Lektioner i åtta år ledde visserligen till en del insatser i symfoniorkestrar hemma i Skellefteå och i dragspelsklubbar i Väst-erbottens inland. Men idag står basen i förrådet.

Med dagens företagsekonomiska synsätt så var detta bortkastat.

– Den tiden innehåller mest icke mätbara värden som är så svåra att använda som bevis för ekonomisk nytta, sa hon.

För spelaren gav henne ändå disciplin att öva, en känsla för skönhet, förståelse för matematik, orkestern lärde henne något om samspel, ledarskap och status. Det är lönlöst att försöka räkna på vad detta har betydelse i kronor och ören, och är ändå så värdefullt, resonerade Stina Oscarson.

Det sätts prislappar på det mesta idag, menade hon. Hon mötte en liberal debattör en gång, som tyckte att samhällets kulturpengar borde delas ut i form av checkar som varje svensk själv skulle kunna spendera på självvalda yttringar.

– Jag gav då motbilden om vi skulle ta budgeten för vår hårda infrastruktur – vägarna – och dela ut i form av en motorvägscheck till varje medborgare. Då skulle alla få 24 meter motorväg att placera fritt

inom landets gränser. Jag vet inte hur praktiskt det skulle bli att ta sig från Stockholm till Malmö...

Tillväxt

Hon kan höra kreativitet hyllas som en tillgång för Sveriges konkurrenskraft, och ser två problem med det synsättet.

– För det första för att vi då begränsar vår fria tanke till att underordna sig en idé om en ökad ekonomisk tillväxt. Och för det andra att vi säger att vår kreativitet ska stanna vid nationens gränser, eftersom den måste användas i den ekonomiska tävlingen mot andra länder.

– Detta trots att jag tror att de allra flesta idag inser att de stora problemen vi idag står inför är globala, och trots att vi nog skulle behöva all vår kreativitet för att helt förutsättningslöst söka helt nya sätt att lösa klimatpåverkan, krig, ekonomiska kriser och ökande sociala klyftor.

Stina Oscarson ser kulturen som en andlig infrastruktur som ständigt måste försvaras, även av den som inte har en egen och omedelbar nytta.

– Det är den som håller ihop människor i ett samhälle, och den håller också ihop oss som människor.

Immunförsvar

Det finns personer som inte vill betala TV-licens med motiveringen att de inte tittar på TV.

– När den inställningen blir den

gångse får vi problem – med verksamheter som public service, skolan och museer. Alla dessa institutioner som utgör demokratis immunförsvar.

Immunförsvaret består av fria tankar, en kreativitet som man inte i förväg vet vart den ska leda, som är en opposition mot det "effektiva" och ytterst ett skydd mot diktatur.

– Samhällen med alltför många givna sanningar har historiskt sett alltid blivit farliga samhällen, sa Stina Oscarson.

Hon är medveten om att ett framgångsrikt popband kan bidra till den ekonomiska tillväxten. Men det är också en tanke att se upp med. Om tillväxten inte ökar, ska musiken tystna då?

– Konst och kultur är en stark kraft som kan användas till att frigöra våra tankar och få oss att tänka i nya banor och på så sätt tjäna demokratin, vara en del av dess immunförsvar. Eller så låter vi den bli en del i samhällets redan givna berättelse för att få oss att tro att vi är på den enda och rätta vägen.

– Kulturpolitik eller näringslivspolitik? Det är frågan. Och vad vi väljer kommer att bli avgörande för vilken roll kulturskolan kan komma att spela i ett framtida samhällsbygge, avslutade Stina Oscarson och fick visslingar och rop och dagens längsta applåd. ■

Kultur och kreativitet för mänsklighetens skull eller för tillväxtens skull? Kulturskolan måste vara med och göra det valet, det blir avgörande för framtiden, menade Stina Oscarson, chef för Radioteatern.

FOTNOT Det här var ett kort referat – läs hela Stina Oscarsons inlägg på SMoK:s hemsida: www.smok.se/stina-oscarsson-kulturskolans-roll-i-samhallet

PANELDEBATT

Kulturskolans uppdrag

– NYTTA ELLER LUST?

TEXT OCH FOTO ROLAND COX

■ Ska vi jobba för nyttan eller för ett lustfyllt sökande? Bör kultur mätas?

Det var frågor som ett panelsamtal cirklade kring. Kulturskolan fick några ganska hårda puckar.

– Kulturskolan har isolerat sig, sa en av de fyra debattörerna.

Jalle Loresson.

Är kulturskolan bara en plats där man lär sig ett hantverk, eller är det en plats för samhällsbygge, frågade debattledaren Jalle Loresson, chef för kulturskolan i Malmö.

Det var Christer Nygren, som jobbat med att få igång kulturverksamhet i Blå Huset i Tensta, som från sin horisont tyckte att kulturskolan inte riktigt är med i matchen. Kulturskolan må ha kompetent personal, men om man undervisar

i fel ämnen/instrument och inte tar hand om undergroundkulturen så när man inte ungdomarna.

Dessutom öppnar man då för privatisering, menade han.

– Kulturskolan borde diskutera hur man kan förekomma den utvecklingen. Jag tycker att den ska drivas kommunalt.

– Jag upplever att man isolerat sig för mycket från att delta i samhällsbygget, man skapar ett isolat och då får man vad man förtjänar när det gäller ekonomin, sa Christer Nygren.

Vad bygger vi?

Stina Oscarson från Radioteatern framhöll att hur man än agerar – eller inte agerar – så är man med och bygger ett samhälle.

– Man spelar alltid en roll. Frågan är vilket samhällsbygge det är vi vill vara en del av. Kulturskolan kan delta i att skapa ökande klyftor och starkare motsättningar i samhället.

– Det finns många idag som inte har råd att gå i kulturskolan. Konst och kultur är nästan borta från den ordinarie skolan. Det ser ut som om kulturskolan och studieförbunden ska in och kompensera för den bristande jämlikheten i den ordinarie utbildningen.

– Idag är det som om kulturen ska lösa allt och ställa allt till rätta, från hälsa till jämlikhet. Istället för att vara en spetsutbildning för musiker och andra.

Stina Oscarson tog inte ställning för eller emot privata kulturskolor, huvudsaken är att alla barn nås, menade hon.

Christer Nygren kunde tänka sig en modell med en tredjedel fast anställda på kulturskolan, en tredjedel föreningsengagerade och ideella, och en tredjedel projekterade.

– Valthorn efterfrågas väldigt lite, bild är det lång kö till. Med en annan organisation kan man ställa om snabbare för att möta efterfrågan. Det går inte med 99 procent fastanställda. Idag går många ungdomar ner med gitarren källaren istället och struntar i gitarr läraren.

Vilket uppdrag?

Kulturekonomen Tobias Nielsén tyckte att han haft svårt att få svar på frågan vad kulturskolan ser som sitt uppdrag.

– Det är frustrerande. Eller så kan man se det som en frihet, se det som en möjlighet att själva ta mark och skapa en agenda.

Publikrösten Ian Plaude, rektor

Mäta eller inte? Panelsamtal mellan fr v Tobias Nielsén, Stina Oscarson, Christer Nygren och Nils-Olof Zethrin.

för SMI som utbildar musiklektörer, framhöll att han aldrig sett en utvärdering av musik- och kulturskolans nyttovärde.

– Vi behöver veta det om vi ska hitta en väg framåt.

Stina Oscarson varnade för nyttoresonemangen.

– Man ska kunna hålla på med kultur bara för att det är lustfyllt och roligt. Om man visar tillit och vågar vila i det utan krav på något annat, då kommer det att hända något. Men vi kan inte alltid veta vad.

Nyttig kultur

Stina Oscarson tyckte sig se att

kulturen i all högre utsträckning förväntas vara nyttig, användas som ett redskap i socialtjänsten, sjukvården eller psykiatri.

– Det är lätt att gå i den fällan.

”Javisst, vi gör en teaterpjäs om det.” Men vi kan inte låta konsten ta sådana uppgifter. Låt politiken lösa det som politiken ska lösa. Annars kapitulerar vi inför kravet på mätbara resultat. Vi ska syssla med konsten, den är i sig själv samhällsbyggande.

Två av paneldeltagarna argumenterade för att mäta och räkna.

– Visst finns det omätbara värden, men det finns ett väldigt

stort behov av att mäta, utvärdera och se vilka effekterna blir. Det ska man inte vara rädd för, sa Nils-Olof Zethrin, från medarrangören Sveriges kommuner och landsting, SKL.

Fördel mäta

Tobias Nielsén som gjort en hel del mätningar och räknat på kulturens företags- och samhällsnytta:

– Det finns stora fördelar med att mäta och utvärdera. Risken är att man räknar för mycket, att det leder till att populära ämnen som gitarr får mest och de andra inte får tillträde.

– Men om man bara viftar med

den konstnärliga frihetsfanan så ökar risken för framtida nedskärningar, och kulturskolan missar möjligheten att ta mer mark.

Stina Oscarson kontrade:

– Ska tanken vara fri bara under förutsättning att den bidrar till ekonomisk tillväxt?

Senare summerade moderatorn Jalle Loresson paneldebatten:

– Diskussionen pendlade mellan två ståndpunkter: ”Vi ska vara duktiga och bygga samhället.” och ”Nej, konsten ska stå för sig själv.” Och på något sätt så var vi eniga om båda tankarna! ■

På varje konferens inom K2030 har några ungdomar och/eller vuxna fungerat som agenter - spanat på vad andra sagt och sedan presenterat vad de hört och sett. Här får två ungdomar i Malmö instruktioner av projektledaren Sofia Balic.

Prodipe
PRISVÄRDA
MIKROFONER

ST-USB
Direkt via USB!
Pris: 995 kr

ST-1
Professionell
kondensator mic!
Pris: 995 kr

TT1-UHF
Trådlös mic!
Pris: 1295 kr

Sweden MIDI Music
webbutik: www.swedenmidimusic.se
tel: 08-80 68 88

KALLE MORAEUS NY AMBASSADÖR

TEXT HÅKAN SANDH

På bilden intervjuas Kalle Moraeus av Elin Eriksson. Övriga deltagare i film- och teatergruppen bakom filmen, som kan ses i sin helhet på SMoKs hemsida, är Ylvali Jakobsson, Alva Backsell och Elvira Sares.

■ Vid SMoKs rikskonferens i Visby utsågs traditionsenligt en ny ambassadör för landets musik- och kulturskolor. Ann Petrén lämnade över stafettpipen till Kalle Moraeus som knappast behöver någon närmare presentation. Kalle kunde tyvärr inte komma till Visby och därför framträdde han via en film som elever på Kulturskolan Miranda i Mora spelat in speciellt för detta tillfälle.

I filmen framhåller Kalle att musik- och kulturskolor är något av det viktigaste vi har i det här landet, och något som har betydelse oerhört mycket för honom.

”Man skulle faktiskt kunna säga att utan musik- och kulturskolan så skulle jag inte vara i det här yrket idag. Jag är oerhört glad att få vara SMoKs ambassadör. Jag hoppas att jag skall kunna dra mitt strå till stacken detta kommande år. Ge inte upp! Keep up the good work!”

SMoKs motivering till utnämmandet av Kalle var...

Få artister har en sådan konstnärlig bredd. Från SM i luftgitarr via Filharmonin i Stockholms konserthus till folkmusiken och BAO. Den höga kvaliteten har kombinerats med en stor folklighet som lett fram till uppdrag som programledare inom både sport- och kultursammanhang. Trots många lovord och framgångar handlar det om en man som är djupt och tryggt förankrad i Orsa-myllan. Han är ett föredöme för många unga genom att kunna förena tradition och nyskapande. Hans engagemang för ungas möjligheter att delta i kulturskolornas verksamhet är genuint. Han är helt enkelt en person som vinner i längden!

Det är därför en stor ära för SMoK att få utse Kalle Moraeus till 2013 års ambassadör för hela landets musik- och kulturskolor. ■

SMoK

TEXT HÅKAN SANDH

arbetar för en nationell strategi för landets musik- och kulturskolor

■ Vid årsmötet 2012 beslöt SMoK att ha som målsättning att vid kommande årsmöte, dvs 2013, ta ställning i frågan om SMoK skulle driva frågan om en egen skolform.

Frageställningen har under året som gått formulerats som tre alternativ; om SMoK skulle arbeta för att kulturskolan skall bli en skolform, arbeta för en annan form av styrdokument eller om inget av alternativen skulle drivas vidare.

Frågan har hanterats på flera sätt. Styrelsen har deltagit på många länsmöten där frågan har diskuterats utifrån ett diskussionsunderlag i form av en Power Point presentation. Kultursmockan har beskrivet kulturskolelagarna som finns i Danmark och Norge. En

enkät kring frågorna har skickats ut till alla medlemmar i SMoK.

Enkäten visade att en ungefär en tredjedel av medlemmarna i SMoK önskade att SMoK arbetar för en skolform. Ungefär hälften av medlemmarna önskar att SMoK istället skulle driva frågan om någon annan form av nationellt styrdokument.

Inför årsmötet i mitten av mars i Visby var intresset stort hur årsmötet skulle besluta kring frågan. Styrelsens förslag gick dock ut på att

frågan om skolform eller ej inte var den viktiga frågan. Slutsatsen som styrelsen dragit var istället att enkäten och de diskussioner som ägt rum runt om i landet pekade på att nästan alla medlemmar önskar någon form av styrdokument. I vilken form detta skall vara finns det däremot delade meningar om. Många medlemmar har också i diskussionerna påpekat att det är svårt att ta ställning till vare sig skolform eller lagstiftning så länge dessa inte finns konkretiserade.

Förslaget från styrelsen till års-

mötet blev därför att SMoK skall arbeta för "att den frivilliga verksamheten får ett nationellt styrdokument". Årsmötet gick också på den linjen. Styrelsen fick i uppdrag att fortsätta arbetet med ett nationellt engagemang. Detta har sedan formulerats som förslag till att ta fram en nationell strategi för musik- och kulturskolorna. Ett förslag till en text som skall kunna ligga till grund för politiska förslag i den riktningen är i skrivande stund ute på snabbrems hos medlemmarna.

Fortsättning följer. ■

– SE UPP MED INNANFÖR- SKAPET!

TEXT OCH FOTO ROLAND COX

**Kultur
skola
2030**
**UPPSALA
8 APRIL**

■ Det talas mycket om utanförskap. Men att det finns ett sånt måste ju hänga samman med att det har uppstått ett innanförskap.

Hur hanterar kulturskolan sitt innanförskap? Den tuffa frågan ställde sociologiprofessorn Mikael Stigendal som menade att förortsungarna kan bidra till att göra samhället större och öppnare.

– Det är ett problem när en del människor ställs utanför viktiga delar av samhället, sa sociologen Mikael Stigendal och resonerade om kulturskolan som en del av ett "innanförskap".

Mikael Stigendal är professor vid institutionen för urbana studier vid Malmö Högskola. Hans hemstad har förändrats radikalt de senaste två decennierna.

- För tjugo år sen levde två tredjedelar av befolkningen i bostadsområden där man var ekonomiskt och etniskt blandad.
- Idag bor en majoritet av malmöborna i områden som betecknas som ekonomiskt resursfattiga, dominerade av människor som är födda i ett annat land.

Det här är siffror från en rapport som kom i mars, "Malmös väg mot en hållbar framtid". Mikael Stigendal har arbetat i en kommunal kommission som nu lämnade sin slutrapport.

Han beskrev i sitt inlägg hur glo-

baliseringen har suddat ut nationsgränser i synnerhet i Europa.

– Det har blivit lättare att passera över de geografiska gränserna. Å andra sidan har det uppstått nya gränser – inne i städerna. Det är det vi kallar segregation.

Vissa typer av segregation kanske inte ens är självklart negativt. Kanske uppskattar en del äldre människor att bo i lugnare kvarter utan alltför många yngre.

– Men det är ett problem när en del människor ställs utanför viktiga delar av samhället, sa Mikael Stigendal, som forskat och skrivit mycket bland annat om städer, om bibliotek och om ungdomskultur.

Innanförskapet

Han underströk att man inte kan kalla ett enskilt bostadsområde för segregat. Ordet innebär att det

finns fler poler, det måste finnas ett område som man är segregerad från.

– Vi borde diskutera mer att det har utvecklats ett innanför- och ett utanförskap. Det är innanförskapet som förklarar utanförskapet.

Hur kan då en kulturskola spela i det här dramat? Kultur kan vara både inkluderande och exkluderande, påpekade forskaren. Och att utöva kultur är något som är betydligt mer komplicerat än att bara "spela gitarr".

– Den som spelar ingår i något som är så mycket större och mer grundläggande än själva hantverket och skalorna. Det stimulerar kreativiteten, barn och ungdomar kommer in i ett sammanhang där de får utvecklas. Är man med och spelar så är man faktiskt delaktig

i något som samhället satsar på, det borde lyftas fram.

Om det finns ett innanför och ett utanför så befinner sig kulturskolan på gränsen mellan de två fälten, menade Mikael Stigendal.

– Läraren företräder ett innanförskap. Eleven som kommer från ett område som är präglad av utanförskap, företräder själv utanförskap.

Här har kulturskolan liksom den vanliga skolan ett val. Antingen försöker man dra in eleven i det befintliga samhället, in i innanförskapet.

– Det kan i det här fallet innebära att "försvenska" barnen, att de ska "normaliseras" in i innanförskapet.

– Alternativet är att man tar hjälp av de här barnen och ungdomarna att göra samhället lite större, att

” Den som spelar ingår i något som är så mycket större och mer grundläggande än själva hantverket och skalorna.

försöka montera ner en del av gränserna som har delat upp samhället, sa Mikael Stigendal.

Gränsoverskridare

Han beskrev också hur de här eleverna tränas i gränsoverskridanden.

– De passerar gränsen två gånger varje dag. En gång när de går från utanförskapet till innanförskapet, och tvärt om när de går hem från lektionen.

– Jag tror att man lär sig mycket av det, men det är något som man inte får betyg i. Betyg har fått något slags monopol som mått på framgång, därför uppmärksammas den här interkulturella kompetensen så dåligt. Eleverna tränar upp en förmåga i att passera gränser och knäcka olika koder. Många ungdomar blir bra på det, och de

utvecklar nya kulturella uttryck tack vare det.

– Det är viktigt att ni berättar för övriga samhället vad ni får uppleva av detta, vad man lär sig av att vara lärare för de här barnen och ungdomarna, sa Mikael Stigendal till pedagoger och skolpolitiker i salen.

– Allt i innanförskapet är ju inte bra. Det finns många anledningar att förnya och utveckla samhället, och jag tror att man kan hämta inspiration i mötet med människor som inte har någon självklar plats. ■

FOTNOT Adressen till Mikael Stigendals välmatade hemsida är wpmu.mah.se/lumist

Välkommen till vår Sommarkurs
7-14 juli 2013

SEGEI PROKOFIEV
Symfoni nr 7

Carl Reinecke
Flöjtkonsert

Solist: Christopher Lehmann
Årets tonsättare Lennart Fredriksson
Dirigent **MORTEN RYELUND**

För 35:e gången bjuder vi in till en Orkestervecka. Konsertmästare är Eva-Helena Morén. Geoffrey Cox är tillbaka som träblåsinstruktör. Vi bor och repeterar i Norberg på Klackbergsgården, men spelar som vanligt slutkonsert i Cassels fantastiska konserthus i Grängesberg. Avgift 4.900 kr inklusive helpension, studerande 2.900 kr. Mer information hittar du på www.kammarsymfoniker.se. Har du frågor kontakta Agneta Sonnebo Ögren på agneta.sonnebo@gmail.com

Du är välkommen med din anmälan, gärna senast den 15 maj!
Bergslagens Kammarorkester

Med stöd av Dalarnas och Örebro läns landsting, Västmanlandsmusiken

Alla för en, i Botkyrka? Ranjith Sivanesan från föreningsrådet, Uno Karlsson från kulturskolan och Mattias Gökina från kulturnämnden hjälptes åt att berätta om läget i Botkyrka.

Kultur
skola
2030
UPPSALA
8 APRIL

I BOTKYRKA ÄR LAGOM INTE BÄST

TEXT OCH FOTO ROLAND COX

■ – Det stora problemet är de socioekonomiska skillnaderna. Etnicitet – var någon kommer ifrån – är inte den viktigaste frågan för oss.

Det sa Uno Karlsson, chef för kulturskolan i Botkyrka – en kommun där 51 procent har annan etnisk bakgrund. Saz finns inte. Men elgitarr och piano.

I Botkyrka söder om Stockholm har de flesta ickesvensk bakgrund. Det talas 100 språk i Alby, Norsborg, Fittja, Hallunda, Tumba, Tullinge och andra delar av kommunen, som rekordväxte under miljonprogrammet.

Kommunen har tagit fasta på det. Det var ju här som Latin Kings slog igenom först, här etablerade sig Cirkus Cirkör och knoppade av sig med ett smått myllrande estetiskt företagande. Det här uttrycker

Botkyrka i sin slogan: Långt ifrån lagom.

Samtidigt så är detta vardag. Kulturskolan har många normalsvenska drag, enligt Uno Karlsson. Flickor som sjunger och dansar, pojkar som spelar elgitarr. Övervikt för medelklassbarn från Tullinge och andra mindre blandade områden. Det är inte oproblemiskt, menar han.

– Det är som överallt, tio procent av barnen och ungdomarna är in-

skrivna hos oss. Vi som är anställda är inte representativa för dem som bor här. Vi är äldre, har vuxit upp med musik, är högskoleutbildade, frireligiösa, lärarbarn, de flesta födda i Sverige.

Tji saz

De udda instrumenten tycks inte finnas mer här än i en vanlig svensk kommun. Den turkiska lutan saz står inte på menyn.

– Alla vill spela gitarr eller piano,

dit är det lång kö precis som i alla svenska kommuner.

Skälen till att de utomeuropeiska instrumenten lyser med sin frånvaro är traditioner, brist på lärare och låg efterfrågan, summerade Uno Karlsson.

– Vi fokuserar inte på det etniska ursprunget. Vårt uppdrag är att nå alla barn, oavsett socialgrupp eller bakgrund, menar han.

Som överallt annars så finns det förväntningar inifrån kommunen ▶

LARS FARAGOS

MÅNGKULTURELLA DRÖMMAR

TEXT OCH FOTO ROLAND COX

■ Tänk om vi bejakade inte bara utländska gästspel utan satsade mer på den mångkultur som redan finns i Sverige! Det var en av flera drömmar levererade av Lars Farago, ungrare, folkdansare, invandrare, jude och statsvetare.

» **Vi har en mycket kulturvänlig Allians i Botkyrka. De säger ja till graffiti, ja till kulturhus och till mycket annat som vi gör...**

► och utifrån i samhället att det ska finnas en blåsorkester som kan gå främst i förstamajtåget, gärna en liten stråkorkester – och popband förstas.

Men vissa nya saker sticker ut. Rutan-orkestern som spelar musik från hela världen. Ett slagverksprojekt med darbouka. En planerad kurs i orientalisk dans.

Halverad avgift

Mindre "lagom" än andra i kommuner är kanske också samarbetet med de närmare 30 föreningarna via föreningsrådet, och kanske ett starkare stöd från politikerna. På K2030-konferensen i Uppsala företrädde Botkyrka tre personer, från både kulturskolan, föreningslivet och politiken.

Botkyrka fick uppmärksamhet när man 2012 halverade avgifterna till kulturskolan, från 750 till 350 kronor per termin.

– Det har inte lett till någon rusning, konstaterade Uno Karlsson, men nämndordförande Mattias Gökinan beskrev ändå reformen med stolthet.

Kanske är det för tidigt att avläsa resultatet. Köerna avskräcker kanske, och man behöver bli bättre på att marknadsföra sig.

Uno Karlsson:

– Långt ifrån alla vet att vi finns. Redan namnet är konstigt. Kulturskolan, var ligger den? Den är ju överallt, på massor av skolor.

Nystartat inspel hos skolornas fritidsklubbar för 10-12-åringar är

ett sätt att sprida ordet, menade han.

Föreningsrådet

Samarbetet med föreningsrådet är en annan marknadskanal. Ranjith Sivanesan från rådet berättade att man organiserar kulturföreningar under ett gemensamt parasoll. Tillsammans ordnar man bland annat årligen Föreningarnas dag under temat Kulturmix.

– Kulturskolan har deltagit och låtit sina elever spela då, berättade han.

Just nu drar man igång en kurs i indisk dans i samarbete mellan föreningsrådet och kulturskolan, som står för ekonomin.

– Ingen jättesatsning, men det gör att kulturskolan syns och det är jätteviktigt, sa Ranjith Sivanesan.

Andra evenemang som han lyfte fram är en drakfestival i pakistansk regi och sommarverksamhet för skollediga barn och ungdomar, då föreningsrådet erbjuder lekitioner i cricket, mat- och fotokurs med mera.

Svenskt?

En publikröst resonerade om att man behöver vara trygg i sin egen kultur innan man kan ta till sig andra kulturer. Kulturskolechefen Uno Karlsson ställde en motfråga.

– Vad är egentligen svensk kultur idag? Den frågan ställer vi oss i Botkyrka varje dag, och den har inget enkelt svar.

Ranjit Sivanesan från föreningsrådet tyckte att invandrarkulturerna på sätt och vis är mer synliga än den gamla inhemska.

– Den svenska kulturen är lite blyg, sa han och drog ner skrakt i salen.

Han tyckte att kulturskolan borde lägga beslag på nationaldagen och göra den till en folkfest.

– Jag tycker att i framtiden ska kulturskolan samordna mer aktiviteter som håller fram den svenska kulturen. Då kommer den svenska kulturen att leva!

Nytt skrakt på det.

Kulturpolitik

Mattias Gökinan (S) är ordförande i kulturnämnden i Botkyrka sedan tio år. Kommunen leds av S+V+MP, men när det gäller kulturen så tycks blockgränserna inte vara så skarpa.

– Vi har en mycket kulturvänlig Allians i Botkyrka. De säger ja till graffiti, ja till kulturhus och till mycket annat som vi gör, sa Mattias Gökinan.

Kulturbasen underströk vikten av samarbetet med föreningslivet. – Via föreningarna kan vi bland annat nå andra ungdomar, som inte skulle ha vänt sig till oss.

I Botkyrka valde man att lägga över kulturskolan från utbildningsnämnden till kultur- och fritid.

– Annars skulle den ha marginaliserats, sa Mattias Gökinan.

Han vände sig emot alla tankar om assimilering, att de invandrade kulturtrycken skulle smälta bort i mötet med det svenska, och såg snarare kulturskolan som en garant för samexistens mellan nytt och gammalt.

Han berättade som en kommentar till diskussionen om svensk kultur att hans lilla dotter hade två favorit-sånger just nu, den sydkoreanska hitten "Gangnam Style" och den portugisiska "Nosa nosa"... ■

– Jag är invandrare men mer svensk än en del svenskar – som inte kan dansa polska, skämtade Lars Farago från Riksförbundet för folkmusik och dans.

Så presenterade han sig.

– Det är som om själva språket tvingar oss att tänka att vi måste vara bara det ena eller det andra. Jag är alla de där sakerna men har ändå ingen identitetskris.

Lars Farago är förbundssekreterare för Riksförbundet för folkmusik och dans, RFoD, som för övrigt har delat adress med SMoK vid Nybrokajen i Stockholm. RFoD har enligt hemsidan runt 15 000 medlemmar i ett hundratal anslutna föreningar och grupper.

Organisationen driver bland annat Stallet sedan 2000, en scen för svenska folk- och världsmusiker och folkdansare. Den finns i samma kvarter som RFoD och har stöd av landstinget, Stockholms stad och Kulturrådet.

En av Faragos drömmar är att se alla svenskar dansa polska, att det vore lika naturligt som tango för en argentinare och flamenco för en spanjor.

– Vi tappar bort vårt kulturarv, vi har så svårt att vara stolta över det.

Det kan man vara, utan att tappa bort att vi lever i ett modernt mångkulturellt samhälle. Vi kan göra både och.

Mer svensk än svensk

– Jag var "utlänning" när jag kom till Sverige och mätte bra av att bli "invandrare", för det innebar att jag fick stanna här. Och nu är jag mer svensk än en del svenskar – som inte kan dansa polska, retades Lars Farago med publiken.

Han drömmer också om att mångfalden skulle bejakas mer, bland annat av kulturskolan. Barn kanske inte efterfrågar sitt kulturarv – hur ska man kunna göra det om man bara hör rock och pop, menade han.

– De skulle väl ändå må bra av att få sitt kulturarv bekräftat.

Han har gjort en personlig investering i den tanken, boken "Sikelej, sa kamelen", där andra kulturers ramsor och sånglekar presenteras på svenska och andra språk. Under sitt anförande fick publiken höra en inspelning av "Små grodorna" på både svenska och swahili!

Lars Farago hade hoppats att boken skulle slå igenom större bland annat i kulturskolorna, men konstaterade att marknadsföring är dyrt.

Nästa dröm har med utländska gästspel att göra. Det är förstas positivt, menar Lars Farago som själv var med och arrangerade Folk- och världsmusikgalan i Gävle i april. Men han längtar efter att mångfalden som finns inom landets gränser skulle prioriteras upp istället för ner, vilket han menar har skett de senaste fem-tio åren.

RFoD hyser projektet Katapult för mångfald, finansierat av Postkod-

lotteriet. Katapulten ska hjälpa professionella, invandrade musiker och dansare att bli mer synliga på den svenska scenen, i samarbete med bland andra Arbetsförmedlingen kultur och media, Svensk Jazz och Danscentrum.

Farlig folkmusik

En dröm som delvis besannats är att folkmusikens status skulle höjas, bland annat i kulturskolorna.

– Förr var musikskolan emot folkmusik, den skulle förstöra notläsningen och skulle leda till alla möjliga konstigheter. Folkmusik var livsfarlig, det är den inte längre.

Det går att göra mer, ett drömscenario är att kulturskolorna oftare skulle kunna erbjuda udda instrument och dansformer om de samarbetar mer över kommun- och stadsdelsgränserna, resonerade Lars Farago.

Mångfalden finns idag framförallt i det fria kulturlivet utanför offentliga inrättningar och institutioner, hävdade han, och gav RFoD:s egna scen Stallet som exempel. Sammanfattningsvis:

– Det har kallats etnisk kultur, världskultur, mångkultur och interkultur. Ordet flerkultur har börjat användas. Vi byter ord och vi pratar väldigt mycket om det, men vi gör väldigt lite, raljerade folkmusik-aposteln.

Mindre snack och mer verkstad, ännu en dröm från Lars Farago. ■

FOTNOT Mer om Riksförbundet för folkmusik och dans och anknytande verksamheter kan man hitta på www.rfod.se, www.stallet.se, www.folk.nu och www.katapult.nu.

Barnens Musikbutik.se

- Barnvisor • Rytminstrument
- Klangspel • Blåsinstrument
- Stränginstrument • Presentartiklar
- Tillbehör med mera

Välkommen till barnens musikbutik på nätet!

www.barnensmusikbutik.se

Fråga mig inte varifrån jag kommer, fråga mig vart jag är på väg...

Edna Eriksson pratade om mångkultur på riskonferensen. Detta är en bild från hennes presentation. Mer om Edna i kommande nr av Smockan.

MÅNGFALD OCH EKONOMI I PANELSAMTAL

TEXT OCH FOTO HÅKAN SANDH

■ K2030-konferensen samlade ihop en panel för att reflektera över mångfald eller bristen på sådan. SMoK:s Håkan Sandh ställde frågor om invandrad kultur och dess plats i kulturskolan.

– Kulturskolan har ekonomiska muskler och kan bjuda in kulturföreningar och vara med och arrangera festivaler där olika kulturer får mötas, tyckte Uno Karlsson, chef för kulturskolan i Botkyrka.

Han menade också att flera sätt att närma sig kultur kan finnas parallellt.

– När jag var liten och spelade fiol i musikkolan i Gävle så var det en sorts musik som jag spelade där, och var fullt nöjd med det. Hemma lyssnade jag på en annan sorts musik var fullt nöjd med det också. Det finns olika saker samtidigt. Därmed inte sagt att vi inte ska ha darbouka i kulturskolan!

Etniskt eller socialt?

Håkan Sandh från SMoK refererade

till en aktuell rapport från Norge* som visar att de etniska skillnaderna kanske inte är så avgörande.

– De som står utanför kulturskolan i Norge gör det därför att de inte känner till den. Blandar man inte ihop etniska frågor med klassperspektiv, att det egentligen handlar om att kulturskolan främst används av medelklassen?

Mikael Stigendal, sociologiprofessor vid Malmö högskola, instämde:

– De socioekonomiska skillnaderna och klassfrågorna är avgörande. Man blandar ofta ihop socioekonomiska förklaringar och etniska förklaringar.

– Att bara några få procent av barnen i vissa områden är med i kulturskolan är en mycket större

fråga än vilka instrument som finns att spela. Vi vill att de ska komma till oss, de 90 procent som vi inte når, tillade Uno Karlsson från Botkyrka.

Hans kulturnämndsordförande Mattias Gökinan såg den halverade avgiften som en välfärds-satsning, inte bara något som ska locka fler nya elever. Han sa sig vilja införa nolltaxa i framtiden.

Uno Karlsson påpekade att den sänkta taxan inte hade parats med fler anställda lärare.

– Så det ökar inte antalet elever, men till viss del har det påverkat vilka som anmäler sig.

Han var ändå positiv och menade att andra kommuner nog inte riktigt förstår hur lite pengar det kostar. Mattias Gökinan berättade

att det i Botkyrka handlade om 1,6 miljoner kronor per år.

– Att inte fler sänker taxan handlar inte om pengar, det handlar om något annat, sa Uno Karlsson.

Läramixen

Mikael Stigendal från Malmö högskola tyckte liksom flera av deltagarna att man inte skulle stirra sig blind på lärarkårens egen mix av svenskt och invandrat.

– Det viktiga är väl att man kan ta del av alla nya impulser som kommer utifrån med invandringen, och att man gör det möjligt för de människorna att vara delaktiga i det svenska samhället.

En publikröst höll med:

– Den bästa läraren i didgeridoo behöver inte komma från Austral-

ien. Det är den bästa läraren, den bästa pedagogiken, som ska avgöra.

En annan röst i publiken tyckte att man skulle fråga eleverna mer om vad de vill spela och försöka tillgodose deras behov. Men där blev det en del mothugg.

En annan publikröst:

– Att tro att en sjuåring ska kunna fatta ett välövertäget beslut är fullständigt omöjligt, om hur han eller hon vill utvecklas kulturellt eller musikaliskt. Det är tillräckligt svårt för en vuxen att välja elbolag. Vi har ett ansvar för att berätta vilka möjligheter som kulturlivet har att erbjuda. Kolleger går ut i årskurs två med en tuba eller oboe, och plötsligen vill alla elever spela de instrumenten. De hade ju aldrig sett en sån grej förut.

Lars Farago, Riksförbundet folkmusik och dans:

– Det borde vara självklart att

man ges möjlighet att bli förälskad i olika kulturer, både den som ens föräldrar har bakgrund i och den som har funnits länge i Sverige och det som finns på Youtube. Motsättningen uppstår om vissa delar blir portförbjudna. Ibland används 'elevernas val' som ett argument för att inte öppna upp för mångfald.

– Om man försöker komma med något udda så kan det hända att de slutar spela. Då har man försuttit sin chans, invände en musiklärare i publiken.

Mötet avgör

Uno Karlsson från Botkyrka slog ett slag för mötet mellan pedagog och elev, att det är något som måste berika bägge parter.

– Båda måste lära sig av ett möte, först då kan man utvecklas. Om eleven upplever att läraren också lär sig något så ökar elevens

intresse. Man får också större motivation som lärare när man är vaksam på det man har att lära sig av eleverna.

Även Lars Farago från Riksförbundet folkmusik och dans såg de sociala vinsterna som avgörande för att mångkultur ska spridas.

– Att man har spelansstämmer, musikläger, ett socialt musicerande. De senaste årens framgång för folkmusiken beror på bra pedagoger och att det finns sammanhang, att man har kul med kulturen, att vuxna och unga möts, musicerar och umgås.

Håkan Sandh från SMoK berättade om en pågående enkät till kulturskolorna som hittills visar att cirka 40 procent sysslar med svensk folkmusik, 20 procent med världsmusik, och att 54 procent tycker det är viktigt att undervisa i folkliga traditioner från olika länder. ■

* Bjørnsen, Egil Inkluderande kulturskole – Utredning av kulturskoletilbudet i storbyene (finns på SMoKs hemsida)

VI TÄNKER INTE BÖRJA MAILBOMBA DIG!

Om du däremot vill ha ett samlat nyhetsbrev från oss två gånger per år - vår och höst - med information om de senaste notutgåvorna, specialerbjudanden, rabatter m.m. från våra notförlag, anmäl dig via ett mail till:

noter@musikforlaggarna.se

Skriv "musikskolan" i ämnesraden.

Ange gärna vilka instrument du undervisar i!

Miss inte en unik chans att få nyheter och erbjudanden från **alla** förlag på en gång!

musikförläggarna

Fd. Svenska musikförläggareföreningen (SMFF) www.musikforlaggarna.se, 08-783 88 00

MUSIKFÖRLÄGGARNA är musikförlagens branschorganisation och verkar för en ökad kunskap om musikförlag och dess verksamhet. Medlemmarna arbetar för kompositörer både inom pop/rock och konstmusikområdet. Läs mer på vår webbplats www.musikforlaggarna.se

Finns lärarutbildningar FÖR KULTURSKOLORNA?

TEXT ROLAND COX/HÅKAN SANDH FOTO ROLAND COX

I Uppsala samlades, som den sista punkten på konferenserna kring Kulturskola 2030, företrädare för de estetiska lärarutbildningarna och Madeleine Sjöstedt, ordförande i SKLs kultur- och fritidsberedning, för att diskutera situationen för de som önskar utbilda sig till lärare inom kulturskolan. Samtalet leddes av Håkan Sandh, SMoK.

Håkan Sandh (HS): Det finns några olika lärarutbildningar idag. Det finns en gymnasialärarutbildning med anknytning till att bli lärare även på Kulturskolan. Den finns inom musik, teater, dans och bildkonst. Det finns dessutom kandidatutbildningar på SMI – Stockholms Musikpedagogiska Institutet och DOCH, Dans- och cirkushögskolan. SMoK har slagit fast som mål att kulturskolorna skall ha utbildade lärare. Tycker ni i panelen att det finns rätt typ av utbildningar för studenter som vill arbeta på kulturskolan idag och framöver?

Petra Frank (PF), prorektor, prefekt och högskolelektor i danspedagogik vid DOCH

Jag har precis varit på "Om vi fick bestämma". Unga människor skulle nog säga nej, för vi är inte så bra på att se till att de som går våra utbildningar blir bra på att prata med barn och skapa delaktighet.

En sak att diskutera är om vi har

rätt utbildningar, men vi måste också titta på innehållet. Hur får vi en starkare dialog mellan kulturskolan, högskolan och mellan högskolor? Musiklärare, danslärare och teaterlärare bör ju redan under sin utbildning mötas och jobba ihop. Sen är jag lite mallig och säger att jag tycker att vi på DOCH har rätt utbildningar, för vi har valt att ha kvar en treårig kandidatutbildning för alla som jobbar med dans på olika sätt i kulturskolor, dansskolor, i egna projekt och är entreprenörer. Sedan har vi en utbildning till gymnasialärare som är femårig. Det är inte alla som vill in i skolan och jobba där så vi har valt att behålla båda. V har sökande till båda. Jo, än så länge är vi på rätt spår.

Lars Andersson (LA), utbildningsledare vid Musikhögskolan i Malmö, Lunds Universitet:

Jag svarar också helt sonika ja på frågan, vi har rätt utbildning. Det låter kanske lite osexigt att säga

gymnasialärarutbildning, det låter som om vi utbildar för gymnasiet, punkt slut. Eftersom det behövs så många specialister inom musik – rytmikläraren, pianisten, cellisten, ensembleläraren, teoriläraren, gehörspedagogen – krävs det att vi har experter inom de områdena. Så de kan läsa en femårig utbildning och blir oerhört kompetenta.

Vi på Musikhögskolan i Malmö skraddarsyr också innehållet mot musik- och kulturskolan. Och så är det på flera musikhögskolor i landet på lite olika sätt. Man står upp för det att vi utbildar för musik- och kulturskola. Vi ger möjligheter till studenterna att möta de små barnens behov också. Ska man möta nybörjare på gymnasiet som aldrig har spelat ett instrument, då måste man ha förutsättningarna att veta hur hela utbildningskedjan ser ut för det instrumentet.

Eva Österlind (EÖ), dramapedagog, lektor i dramapedagogik och docent

i utbildningsvetenskap vid Stockholms Universitet:

Det ser väldigt annorlunda ut hos oss. När jag hör svaren så blir jag glad och ledsen på samma gång. När det gäller teater- och dramaområdet så är det ingen högskola som tidigare tagit sitt pedagogiska ansvar. Det är först för ett par år sedan som man började utbilda gymnasialärare i teater i Göteborg. Då skulle det vara i kombination med spanska eller franska! Samtidigt har vi haft inriktningen på estetiska programmet i 20 år, utan att ta ansvar för att man ska ha behöriga lärare ens på gymnasiet.

Många som arbetar med drama inom kulturskolan har gått på dramapedagogutbildningar på folkhögskolor. Det fanns tidigare på tre ställen, nu finns bara en kvar. Där går ut ungefär 15 pedagoger per år. När ni säger att det finns utbildningar, så kan jag inte låta bli att undra i vilka numerärer. Om vi tänker oss att vi ska utbilda pedagoger för hela ▶

MUSIKINSTRUMENT - NOTTAVLOR - NOTER
till skolor och privatpersoner
Skolornas Musikvaruhus Sareco AB

www.sareco.se Etablerad 1958 Tel 026-61 74 60

www.noter.eu

AMATÖR, MUSIKSTUDENT
ELLER YRKESMUSIKER?

Hos oss hittar du ett brett sortiment av stråkinstrumentet för just dig. Vi har instrument i alla prisklasser. Även tillbehör så som stråkar, strängar, stöd, hartsch, etuier etc.

Vi skickar över hela landet med buss eller post för snabb och säker leverans.

Ta en titt på hemsidan och hör av dig så ska vi hjälpa dig med det du behöver. Vi finns inte längre bort än ett telefonsamtal eller mail.

Välkommen!
Mattias Sandlund

GERINGSGATAN 2 · NORRFJÄRDEN · TEL: 0911-20 94 71 · MOBIL: 070-300 00 10
INFO@DINFIOL.SE · WWW.DINFIOL.SE

Barnens Musikbutik.se

- Barnvisor • Rytminstrument
- Klangspel • Blåsinstrument
- Stränginstrument • Presentartiklar
- Tillbehör med mera

Välkommen till barnens musikbutik på nätet!

www.barnensmusikbutik.se

nilton.se
Stands for Music

Ring ! 031-795 01 50

Not-, Mic, Instrument-, Ljud & Ljus-STATIV
NILTON AB • 031-795 01 50 • www.nilton.se

JOHAN BODIN ERIKSSON

Pandoras ask

– tre enkla stycken för flexibel slagverksensemble

NYHET!

Spelas på trummor, oljefat, stålrör, plåtburkar – vad som helst som går att slå en rytm på helt enkelt. Varje stämna kan spelas av flera slagverkare.

1. Steel GE 12301 129,-
2. In Chains GE 12302 129,-
3. Twine GE 12303 129,-

GEHRMANS MUSIKFÖRLAG

www.gehrmans.se
Tel 08-610 06 00

► kulturskolan och för hela landet, då är det frågan om de konstnärliga högskolorna klarar det uppdraget.

Ian Plaude (IP), rektor vid Stockholms Musikpedagogiska Institut (SMI): Jag är djupt och genuint oroad över den konstnärliga undervisningen för barn i åldrarna 0-15 framöver. Med all respekt för det som Lars säger så säger jag ändå att gymnasieutbildning utgår från de gymnasiekursplaner, gymnasiämnen, gymnasiexamina som ska finnas. Det finns en hel värld av metodik för barn mellan 0 och 15 år som jag inte ser levereras någon annanstans än vid SMI. Det oroar mig.

Det finns 5000 tjänster i kulturskolan, vi har då inte ens börjat prata om folkhögskolor och studieförbund. En del av lärarna kommer om några år att gå i pension, andra byter arbete. Alla skall ersättas med nya lärare. De flesta av kulturskolornas elever är väl 9-12 år. Det kräver en annan sorts pedagogik än den som är avsedd för gymnasieskolan.

HS: Madeleine, får du som politiker signaler om att vi lever i den bästa av världar när det gäller lärarutbildningarna?

Madeleine Sjöstedt (Fp), (MS) kultur- och fastighetsborgarråd i Stockholms stad, ordförande i SKL:s kultur- och fritidsberedning Nej, jag företräder ju också eleverna här, mer än jag företräder kulturskolan som arbetsgivare. Och som borgarråd i Sveriges största kommun har jag alltid tyckt att det är otroligt glädjande att jag aldrig någonsin under mina sex år fått några klagomål på lärarna. Det är inte så att eleverna upplever att de

har en dålig utbildning i kulturskolan, de tycker det är hemskt kul. Vad ska man dra för slutsats av det? Från kommunernas sida är det extremt viktigt att man får utbildade lärare, för kulturskolan är en extremt viktig verksamhet. Jag är barn av kulturskolan och det är många som är det. Där ska man hitta något som man vill göra i livet, eller få ett nytt språk som man inte hade fått annars. Och då måste man fundera på från kommunernas sida hur man ska uppnå det. SKL tycker att det är viktigt att vi får utbildade kulturskolelärare, men min erfarenhet är att kommunerna har svårt att formulera vad kulturskolan är, egentligen. När jag blev borgarråd så hade inte Stockholms kulturskola någon uppdragsbeskrivning över huvud taget. Det är svårt att rekrytera de extremt kompetenta lärare och pedagoger vi behöver om man inte har formulerat vad man ska göra. Det ligger ett stort ansvar på oss politiker egentligen. Därför är SMoK:s projekt kring Kulturskola 2030 jättebra.

LA: Jag inledde med att man inte ska låta sig skrämmas av den här gymnasielärartiteln som för andra tankar till gymnasiet... Musikhögskolorna i Sverige har utbildat lärare för kulturskolorna i 30 år. Den har varit 4,5 årig, nu är den femårig. Vi kommer nog att kunna göra en bra utbildning av kulturskolans lärare även i framtiden så att de kan ta hand om olika åldersgrupper. Jag är överens om att det krävs olika metodik och pedagogik för olika åldrar.

PF: Har vi de utbildningar vi ska ha? Nu glider det här samtalet över till vad som händer med kulturen i samhället. Skolan har tagit bort este-

tisk verksamhet. Vilka kompetenser ska vi utbilda för att förändra världen och skapa delaktiga medborgare, kreativa och innovativa personer som har språk, kan kommunicera och är entreprenörer? Det sista är ett lite laddat ord för oss kulturarbetare, men om man tänker sig att det handlar om att etablera sin verksamhet, och skapa hållbarhet, då tror jag att vi alla är överens om att det är där kulturen fyller en roll i skolan.

Kraften som ungdomarna visar, när de säger ”vi kommer att ta plats, ni kommer att höra ifrån oss”, visar kulturens sprängkraft.

EÖ: Blivande lärare som siktar på åk 1-3 kan inte välja något estetiskt i sin lärarutbildning över huvud taget längre. Det står att de ska få allt, det kan ske genom en workshop i drama i åk 1, en workshop i bild åk 3 och sen går de ut och är lärare i åk 1-3. I åk 4-6 kan blivande lärare en termin välja bort SO eller NO och istället få något estetiskt ämne eller möjligen två. De som ska ta hand om de här ämnena i grundskolan är annars fritidspedagoger. Inget ont om dem. Problemet är att de får en eller en halv termin i bild eller musik. Ni pratar om fem- eller treåriga utbildningar – en termins utbildning är något annat. Till det ska läggas att de inte ens behöver ha godkänt betyg i ämnet från årskurs 9. Så det är otroligt olika och motsägelsefulla budskap här.

LA: Vi är också bekymrade över 7-9-lärare. Det är ett rejält bekymmer att man inte kan rekrytera till grundskolelärare.

IP: Det unika med Sverige, som lockat bland andra mig att stanna

kvar här i 20 år, är att här har det i 30 år funnits ett utvecklat ekosystem för musikpedagogik. Det börjar med spädbarnsrytmik, musiklek, eget instrument, går vidare till ensemble-spel och kanske högre utbildning där man blir antingen musiker eller musikpedagog. Problemet uppstår om vi inte har metodik, pedagogik och didaktiska förhållningssätt för de yngre barnen. Då sätter vi stopp för det som har varit ett helt ekosystem. Att bevara det systemet är både ert och vårt uppdrag.

HS: Om vi går vidare till att prata om kvantitet... Ungefär 5000 heltidstjänster finns på kulturskolorna. Hur många personer det motsvarar är svårt att veta, det kan vara 6 - 8000 personer. Ungefär 10 procent av dem är lärare i något annat ämne än musik. Cirka 10 procent av kulturskolans resurser används inom grundskolan och gymnasiet, 90 procent av lärarna arbetar alltså med frivillig verksamhet. Hur ser rekryteringsbehovet ut framöver? Vi håller på att göra en liten enkät och får fram att man räknar med att anställa ungefär 140 per år. Det är ungefär samma antal som utbildas inom musikområdet över huvud taget idag. Till det kommer några i dans. Så det utbildas bara lite fler än vad kulturskolan behöver. Kommer alla anställas av kulturskolorna och ingen av grundskola eller gymnasium? Och blir alla lärare?

IP: Det är lite som att gå till läkaren och träffa en tandläkare. Om 90 procent ska arbeta inom musik- och kulturskolan då borde rimligen 90 procent av lärarna också vara utbildade för det. Punkt slut. SMI kommer att utbilda 15 per år om vi inte får fler

utbildningsplatser framöver. Det är 10 procent av behovet.

MS: Det är ju otroligt oroande därför att kulturskolan verkligen måste värnas, och det måste vara de som är utbildade för just den pedagogik som skall vara just där. Det är också en viktig arbetsplats för dem som är utövande kulturskapare, det får man inte glömma. Kulturskolan får inte bli en del av det allmänna skolväsendet. Det är en särskild form där barn och unga ska lära sig de här uttrycksmedlen, det är viktigt att hålla isär. Jag är väldigt rädd för att gränserna mellan den vanliga grundskolan och kulturskolan håller på att suddas ut. Det får vi vara väldigt vaksamma på. Allt skall inte smetas ut i en enda smet. Kulturskolorna måste tänka särskilt på att få rätt personal – man får vara orubblig när man utbildar så få.

HS: En följdfråga: Universiteten har inget uppdrag att utbilda för kulturskolan. I en intervju sa Bertil Östberg som är statssekreterare på utbildningsdepartementet, att fattas det utbildningar på universiteten och högskolorna så får väl arbetsgivarna, alltså kommunerna, gå till universiteten och begära att man får de här utbildningarna.

MS: Ja, jag hörde att han sa det. Och det kanske är så att man i slutänden måste göra från SKL, men vi är ju inte där än. SKL är en förening av alla Sveriges kommuner, det är ganska spretig församling, men det är klart att uppstår det ett sådant behov så finns den utvägen.

HS: Det är både en kvalitativ och kvantitativ fråga. Och lägger vi till grundskolan så kommer bristen på estetlärare att vara mycket stor.

EÖ: Det finns en koppling mellan lärarutbildningen och vad som sker i kulturskolan, det finns ju kontaktytor. Det är bara i grundskolan som alla barn har en chans att möta olika konstnärliga uttrycksformer, och man kan föreställa sig att det har att göra med vilka som sen väljer att börja i kulturskolan. Sen fanns också kontaktytan där kulturskolans pe-

dagoger gör insatser i grundskolan. Med tanken på att lärarutbildningen för närvarande utarmas så kommer det behovet att öka. Om man tänker sig en utbildning för 2030 för kulturskolans pedagoger så kanske den ska innehålla både möjligheten att arbeta med ämnet i grundskolan, att arbeta stödjande i andra ämnen i grundskolan och arbeta i kulturskolan. Alla kulturpedagoger borde ha åtminstone två av de tre grenarna med sig i framtiden.

HS: Då går du emot Madeleines tankar om att inte blanda ihop kulturskolan och skolan?

EÖ: Kanske, kanske inte. Det är också frågan vad som är värst. Om grundskoleläraren i princip inte har någon utbildning alls är det kanske lite synd att döma barnen till en kulturlös tillvaro genom nioårig grundskola. Då kanske man kan bli mer klar över att man som lärare går in i olika kontexter och olika villkor. Det kanske man kan förbereda sig för.

LA: Jag tycker också att man ska skicka signaler till politikerna att man hade ju faktiskt möjligheten att på riksnivå ge oss ett statligt uppdrag att utbilda för musik- och kulturskolan, det fanns inskrivet i Sigbrit Frankes utredning ”En hållbar lärarutbildning”. Om man hade gjort det så hade Bertil Österberg inte behövt stå och säga de där tokigheterna, att kommunerna ska behöva komma och begära detta av staten. Det borde väl staten ta ansvar för att se till att göra en utbildning för musik- och kulturskolelärarna. Det är självklart.

PF: När det gäller dans så är vi jätteglada att fler musikskolor valde att bli kulturskolor, det är den framtida visionen. Vi utbildar både danspedagoger, koreografer, dansare och cirkusartister. De vill gärna mötas och jobba tvärs över konstformerna. Då är det olyckligt att en del bara har musikskola. Jag märker också när studenter går ut och gör sin praktik att de undrar: Är kulturskolan en attraktiv arbetsplats, eller är det där danshuset eller dansskolan jag borde arbeta på? Vad finns det för

karriärvägar inom kulturskolan, hur får man påfyllning i sin kompetensförsörjning, hur får man möjlighet att jobba i spännande projekt tillsammans med sina kollegor? En annan väg för dem som utbildar sig till danspedagoger, koreografer och musiker är att gå på ett masterprogram. DOCH startar nu en utbildning där vi hoppas att dansare eller sådana som har varit ute på fältet länge kommer att uppdateras. Vad händer på det pedagogiska och didaktiska fältet? Vad kan forskning vara på vårt område? Det praxisnära, i konstarten. Jag tror ändå att framtiden bär på bra vägar om vi tillsammans mobiliserar oss och gör vår röst hörd.

HS: En sista fråga: Hur ser lärmiljön ut 2030? Vad är det för verklighet vi pratar om för ungdomarna?

PF: Delaktighet, mycket mer delaktighet, vi ser på våra studenter att de vill ha alla roller, de vill kalla sig danslärare, dansare och koreografer. De jobbar mycket kring makrelationer, med sociala medier och globalt, så jag tror att det blir jättespännande 2030. En spännande miljö där man inte arbetar i hierarkier på samma sätt.

LA: Vi utbildar ju redan nu de pedagoger som jobbar 2030, så vi måste ju redan vara där. I Malmö jobbar vi med de här perspektiven redan nu. Vi pratar om motivation, hur man de bästa förutsättningarna för att öva mellan lektionerna och så vidare. Utnyttja den teknik som finns idag med internet och sociala medier och hur man kan göra kollaborativa saker och hitta utrymme för dem att mötas kring det. Det viktiga är att vi kommer alltid att behöva expertkunskap, det kommer vi inte ifrån. Vi kan lära oss mycket via nätet, men det vi är experter på, det vi brinner för, engagemang, lusten, passionen för musik, lusten att spela tillsammans, där behöver vi välutbildade pedagoger. Expertkunskapen kommer att finnas även 2030.

MS: Expertkunskap kommer att behövas särskilt 2030, skulle jag säga. De ungdomar som föds idag

kommer att vara otroligt medvetna om kulturella uttryck. Barn idag är ju enorma kulturkonsumenter på ett fantastiskt roligt sätt. Ofta på ett digitalt sätt, men ofta också i verkliga livet, och det kommer att ställa särskilda krav på kulturskolan. I framtiden kommer verkligen kulturskoleläraren tvingas vara på tårna, för det som kommer efterfrågas kommer att ha tagit mycket större intryck utifrån. Man har sett på nätet, man har inspiration. Kultur handlar om att kommunicera, de här ungdomarna är ganska vana att kommunicera, eller vill åtminstone kommunicera väldigt mycket. Det kommer att krävas något väldigt speciellt och framåtsyftande. De är vana att ta för sig, även de som kommer från miljöer där föräldrarna inte är så vana vid musik och skådespeleri. Det finns ett tryck efter uttrycksformer som kommer att vara ännu större i framtiden.

EÖ: En vision för framtiden är att kulturskolan är avgiftsfri. Låt dem som vill gå kulturskolan göra det. Det finns nog få som skulle behöva det bättre än de som inte har råd. Min vision utifrån teaterområdet är att 2030 har vi vant oss vid en stadig ström av utbildade pedagoger, välutbildade sådana som kan jobba både i kulturskolan, grundskolan och gymnasiet.

IP: Jag har en optimistisk hållning till tillströmningen. Om vi tittar framöver så kommer eleverna inte acceptera undermålig pedagogik, de går därifrån helt enkelt. Det finns så många val för unga. Vi måste finnas där och tävla och konkurrera med de övriga valen så att vi är intressanta.

Angående distanslärande och teknik så tror jag på det personliga mötet. Att träffas i grupp och göra olika saker med olika uttryck kommer att betyda allt mer. Vi bombarderas allt mer i media med alla möjliga sorters manipulationer, intryck och påverkan. I framtiden kommer de unga att vara väldigt medvetna om det och istället söka möten för att förkovra sig. Det måste vi som pedagoger kunna möta, fånga upp och utveckla. ■

Var femte **bildlärare** på högstadiet har tillräcklig utbildning i ämnet!

TEXT HÅKAN SANDH

Ingen som har kunskap om grundskolan är omedveten om att många som undervisar i de estetiska ämnena saknar rätt utbildning. Ändå är de siffror som skolverket publicerade i början av april chockerande. Inte minst för att det inte är bara de estetiska ämnena som saknar ämnesutbildade lärare.

I rapporten Glädjeämnen eller sorgsbarn skrev SMoK 2006 att "En stor del, uppskattningsvis 60-70 procent, av undervisningen i bild

och musik inom barn- och ungdomsskolan bedrivs av lärare utan ämnesutbildning." Ganska många opponerade mot siffrorna eftersom

andelen obehöriga musiklärare var lägre. Det många missade då är att en stor del av undervisningen i dessa ämnen genomförs inte av musik- eller bildlärare utan av andra lärare med eller utan behörighet. Nu har Skolverket själva tagit fram siffror på detta och kommer fram till att 21 % av de som undervisar i bild på högstadiet har fullgod ämnesutbildning. Motsvarande siffra för musiken är 32 %. Samma som för slöjd. Någon siffra för årskurserna 1-6 finns inte. Där är situationen förmodligen ändå värre. Gymnasiet saknar också siffror.

Verkligheten idag är med andra ord tyvärr än värre än den vi beskrev för 7 år sedan. Med den bakgrunden är det inte så konstigt att regeringen nu gör en rad förändringar för att få fler lärare att bli behöriga. Tidigare har det kommit ett förslag att även kulturskola, folkhögskola och universitet skall räknas som behörighetsgivande introduktion för nyexaminerade lärare. I en promemoria från den 5 april kan vi läsa "att en legitimerad lärare som är 50 år eller äldre under vissa förutsättningar ska undantas från behörighetsreglerna. Det föreslås också att lärare som undervisar i estetiska ämnen eller tidigare har behörighetsförklarats av en statlig myndighet under vissa förutsättningar ska kunna få legitimation trots att de saknar behörighetsgivande examen."

I en interpellationsdebatt den 16 april i riksdagen påpekade Hillevi Larsson (S) att bara fem lärarstudenter nu läser musik för årskurserna 7-9 går. Hon framhöll samtidigt att musikundervisningen både inom kulturskolan och grundskolan är viktig för landet.

Utbildningsminister Jan Björklund svarade så här:

"Jag har uppmärksammat problemet med det låga antalet sökande till ämneslärarutbildningen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 i ämnet musik. [...] För att öka antalet musiklärare tillgängliga för att undervisa i grundskolan avser regeringen att ge lärare med behörighet i musik i gymnasieskolan behörighet att undervisa även i grundskolans årskurs 1-6. Detsamma kommer att gälla ämnena bild samt idrott och hälsa. Dessutom avser regeringen att ta bort kravet på att kombinera tre ämnen i 7-9-utbildningen när musik ingår i utbildningen. Det kommer i stället att finnas möjlighet att kombinera två ämnen, varav ett är musik, för att få en ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9."

Björklund förklarade också att förändringarna i regelverket skall ske innan sommaren.

Högskolorna har möjlighet att ändra sina utbildningar direkt om de hinner. Björklund menade att det var för att få anställningsbara lärare som treämneskravet kom till. Nu ser regeringen att studenterna vill något annat och då är den beredd att ändra regelverket med följd att matchningen mellan skolornas behov och utbildningen kanske blir sämre?

En fråga, med stark anknytning till kulturskolan, är om förändringen av gymnasielärarnas behörighet ner till åk 1 innebär att namnet gymnasielärare tas bort, utbildningen breddas och blir mindre gymnasieinriktad? Alla lärare skall ju framöver klara att undervisa på alla stadier. ■

Mästarkurser i piano, stråk, flöjt och kammarmusik på Julita för barn och ungdomar i åldrarna 10- 19 år
Ensemble och solospel

Kurs 1 Piano 8-9 juli

Hans Pålsson

Kurs 2 Kammarmusik, Stråk och Flöjt 11- 15 augusti

David Oistrakh String Quartet, Moskva
Madeleine Johansson, flöjt

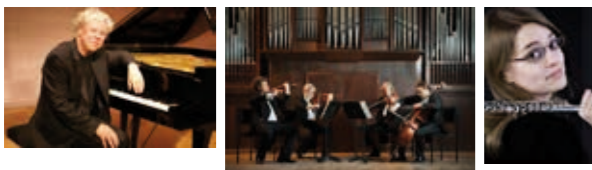

Kursansvarig: Carl Pontén

Kurserna är gratis för antagna. Både ensembler och enskilda elever kan anmäla sig!
Lektioner, mat och logi på Julita ingår. Obs. Sista anmälningdag 31 maj!

För information och anmälan kontakta Carl Pontén Tfn. 072- 535 33 59,
info@julitafestivalen.nu

www.bymic.eu • BYMIC- Baltic Young Musicians in an International Context

BILDSVEP GOTTLAND

FOTO HÅKAN SANDH

Cellokvartett från Kulturskolan på Gotland.

Blockflöjtselever från Kulturskolan på Gotland.

Andrine Bendixen Mangs ser nöjd ut med rikskonferensens program.

Martin Lindor ser nöjd ut med alla anmälningarna till rikskonferensen.

Tillsammans skapar vi framtidens kulturskola - invigning av rikskonferensen.

FOTO ROLAND COX

Färre kommuner saknar MUSIK- ELLER KULTURSKOLA!

TEXT HÅKAN SANDH

12. Sedan 11 förra året. I år 7! Det är antalet kommuner som helt saknar musik- eller kulturskola vi talar om. Att bara 7 – vilket faktiskt är färre än när SMOK startade den årliga kartläggningen – saknar verksamhet nu är ett av de glädjande besked vi kan utläsa av den Nulägesrapport för musik- och kulturskolorna som just blivit klar. Bollebygd, Grums, Karlsborg och Nora har startat verksamheter under 2012. Jokkmokk avser att starta höstterminen 2013. Grattis alla barn ungdomar i dessa kommuner!

Totalt sett går det inte direkt framåt, snarare står det still, men med tanke på alla feta rubriker med krisbudskap vi ofta möts av är även beskedet att musik- och kulturskolorna håller ställningarna ett glädjande besked.

Vi kan i tabellerna utläsa att den ekonomiska situationen är stabil sett i ett riksperspektiv. Lokalt kan det vara kris på en ort och ökade

anslag i grannkommunen. Elevantalet är också i stort detsamma. Drygt 400 000 totalt och drygt 200 000 i det vi kallar ämneskurs – elever som kommer varje vecka på lektion.

Medelavgiften har gått upp med en krona. Ligger nu på 666 kronor per termin. Sett till inflationen så innebär det att avgifterna faktiskt

har sänkts med någon procent. Mycket glädjande.

De förändringar som ändå kan noteras är att antalet kommuner som erbjuder någon av konstformerna dans, teater och bildkonst ökar. Elevantalet i dessa ämnen ökar med 5 %. Inte så mycket men en tydlig trend som fortsätter.

En annan trend som fortsätter i sakta mak är förflyttningen av

nämndtillhörigheten från skolområdet till kulturområdet.

I de flesta kommuner drivs musik- eller kulturskolor kommunalt. Fyra drivs av studieförbund, två av ideell förening, två av ekonomisk förening och en av en stiftelse. Något fler om man räknar de kommuner som har flera kulturskolor. De kommunerna är också ett fåtal, främst i Stockholmstrakten. ■

Vi måste följa med hur ungdomarna tänker

TEXT JÖRGEN GRUNDSTRÖM/MARIA TIGER

■ Komkulmen

Kompetensförsörjning för Musik- och Kulturskolor i Mellersta Norrland - är ett projekt som riktar sig till lärare och ledare i Musik- och kulturskolorna i Jämtlands och Västernorrlands län. Projektet finansieras av Europeiska Socialfonden och drog igång i februari 2012. Personalen på alla 15 musik- och kulturskolorna i de båda länen har deltagit, totalt ca 250 personer. Målet är att genom bl a utbildningar och konferenser, studiebesök och lärande samtal stärka personalens kompetens för att möta de föränderliga kraven från elever, huvudmän och omvärld samt att de ska kunna stå starkare på arbetsmarknaden vid en eventuell arbetslöshet.

Komkulmen pågår fram till 2013-07-31. Budgeten är på drygt 4 miljoner. Medlen kommer från Europeiska Socialfonden. Sundsvalls kommun är projektägare.

■ Förprojekt

Förberedelser för projektet Komkulmen startade redan under hösten 2010. Året efter startade ett förprojekt vars kartläggning visade på ett ökat behov av bred kompetens hos lärarna i takt med att allt fler ämnen och genrer efterfrågas samt för att kunna möta elever med olika förutsättningar och kulturella bakgrunder. Kraven blir ännu högre i de mindre kommunerna där det finns färre lärare och alltså behövs bredare kompetens hos varje enskild lärare. Kartläggningarna visade också på en jämställd personalgrupp men att elevernas instrument- och genreval ibland är skevt, samt på bristande och mycket varierande kunskap angående tillgänglighet vad gäller lokaler och utrustning, information samt jämställdhet.

■ Mål och innehåll

Resultatet ska bli ökade kunskaper bl a i kulturskolespecifika ämnen. Ett trettiotal utbildningar på 2-3 dagar har genomförts inom områdena: nya tekniker, ämnesfortbildning, förskola/

Marie Sundelin, Sollefteå.

yngre/skola, ledarskap/metodik/pedagogik samt tillgänglighet/funktionsnedsättningar. Utbildningarna har oftast varit fördelade på flera tillfällen och varit geografiskt spridda över båda länen. Alla som varit på utbildning berättar för sina kollegor på hemmaplan och lärande samtal förs – kunskapen delas och förs vidare. Även kulturskolorna ledare har utbildat sig bl a i ledarskap.

Två grundkrav i projektet är att det också ska innehålla jämställdhets- och tillgänglighetsarbete och ge ökade kunskaper i dessa frågor. Och även om det är en bit kvar till slutdatum kan man redan nu konstatera att resultatet blivit gott. Deltagarna har ökat sina kunskaper om t ex anpassning av lokaler och utrustning samt information så alla ska kunna delta i verksamheterna oavsett eventuella funktionsnedsättningar. Man har lärt sig mer om nya tekniker och ledarskap. Det handlar också om att kunna nå ut och möta nya grupper när musik- och kulturskolorna får vidgade uppdrag. Två tillgänglighetsdagar har ingått: en med inriktning på neuropsykologiska funktionsnedsättningar för all personal och en med inriktning på lokaler, utrustning, hemsidor för ledare och skyddsombud.

När man planerade projektet var man på det klara med att det inte i första hand skulle bli fortbildningar inom de egna ämnena utan att kompetensutvecklingen skulle vara bred och möta framtidens krav. Det fanns tyvärr inte heller rum för smala ämnen som nycirkus eller dans – till dels för att

Maria Tiger, Ånge.

det var svårt att i upphandlingsarbetet hitta lämpliga utbildningar.

■ Samarbete med Italien

Transnationellt arbete ska ingå som en del i ett ESF-projekt. I Komkulmen innebär detta att ett nätverk skapats kring arbete med musik till hjälp för människor med särskilda behov, t ex musikerterapi av olika slag, musik i särskolan och SFI. Samarbetsland är Italien. Delar av nätverksgruppen besökte i våras musikerapeuten Gianluca Catu-ogno, verksam i Neapel och Capri och fick ta del av hans arbete. I februari i år ordnades ett återbesök till Jämtland/Västernorrland där motsvarande verksamheter presenterades och konferensen "SÅ DET KAN LÅTA! - EN DAG I SINNENAS TECKEN" hölls med medverkan av Gianluca Catu-ogno och nätverket "Cetrella" (namnet är efter ett kloster på Capri)

■ Resultat

Samarbetet i de två länen inom ramen för projektet har varit guld värt, och har stärkt den egna självkänslan eftersom en musik- eller kulturskolelärare ofta är ensam i sin profession på sin skola. Utbildningarna har fördjupat personalens kompetenser och uppskattas mycket. Mötena över kommun- och länsgränserna har inspirerat både lärare och ledare. Samtal om jämställdhet och tillgänglighet har fördjupat kunskaperna.

Komkulmenprojektet har inneburit fortbildning och uppmuntran samt möjlighet att upptäcka användbara "pärlor" i varandras arbetssätt och ta

vara på kollegors kompetenser. Uppgiften inför framtiden blir nu att bygga vidare på de resultat man uppnått.

■ SMOCKAN på besök

Projektet har haft en styrgrupp bestående av sju personer. Vid ett av deras möten i Östersund passade Smockan på att ställa några frågor till tre av dem: Marie Sundelin, Maria Tiger och Berith Lindh.

Vad trodde ni skulle vara de viktigaste områdena för kompetensutveckling av lärare och chefer?

– Nya tekniker, ljud och ljus samt internets och mobilens möjligheter

Har ni några tankar och idéer om hur kompetensutveckling i regionen skall organiseras framöver?

– Samverkan mellan länen, samarbete över kommun- och länsgränser, kanske med vänskolor i grannlandet, och nätverk av olika slag med hjälp av Facebook och andra sociala medier. Flera nya nätverk har uppstått spontant efter behov och intresse. Bland annat finns ett ledarnätverk som vi hoppas ska kunna fortsätta. Man vill även få till stånd fler möten med sina kollegor framöver. Möten är viktiga.

Vilka är kulturskolornas viktigaste utvecklingsområden?

– Det är nog att "hänga med ungdomarna", dvs. kunna följa med i hur ungdomarna tänker, något som är en av förutsättningarna för personal och lärare att kunna nå målet: en kulturskola för alla oavsett bakgrund och förutsättningar.

■ Fortsättning

Nu återstår att utvärdera projektet tillsammans med den externa följeforskaren Mia Wester. Då ställs även frågor om fortsatta behov. Innan Komkulmen avslutas ska en plan för fortsatt arbete i projektets anda finnas. Resultat och arbetssätt samt behov inför framtiden behöver formuleras. Ännu är inte planen klar men länsinstitutioner av olika slag i de båda länen har kontaktats för samtal kring samverkan. ■

Dags att anmäla sig till de populära sommarkurserna i Halland!

Våra kurser löper över en vecka, där veckoschemat innehåller arbetspass i form av både sektionrepetitioner, orkesterrepetitioner, låtspel, möjlighet till clinics/workshops, social tid och med en avslutning av 1-3 konserter någonstans i Halland.

Symfoniorkesterkurs 12-16 år

1-7 juli på Katrinebergs Folkhögskola. En vecka fylld med musik och som leds av väl meriterade musikpedagoger. Kostnad 3.300 kr.

Symfoniorkesterkurs 16-20 år

29 juli-4 augusti på Katrinebergs Folkhögskola. En vecka fylld med symfonisk musik som leds av yrkesverksamma musiker från våra svenska symfoniorkestrar. Kostnad 3.300 kr.

Folkmusikkurs 12-20 år

5-11 augusti på Katrinebergs Folkhögskola. En vecka fylld med folkmusik under ledning av fyra eminenta riksspelemän! Kostnad 3.100 kr.

Anmäl dig snarast men dock senast 15 maj på www.regionhalland.se/musikihalland eller i den folder som inom kort kommer att distribueras ut i hela Sverige. Håll utkik efter den!

Mer info finns på vår hemsida!
www.regionhalland.se/musikihalland

Region Halland
Musik i Halland

KULTURVECKA när Ydre går från musikskola till kulturskola

■ **Ydre.** Snart kommer det som vi alla väntat på – en vecka med kultur i olika former i vår kommun! I mitten av maj – närmare bestämt vecka 20 - från lördag 11 maj till söndag 19 maj – kommer elever och lärare från vår blivande kultur-

skola att både synas och höras på många håll i Ydre. Övergången från Musikskola till Kulturskola kommer att uppmärksammas vid en högtidlig invigning i samband med en öppet hus-kväll, där man kommer att kunna avnjuta sång

och musik i alla former tillsammans med dramainslag och bild. Elever och lärare kommer även att medverka vid bl a gudstjänster, lunchmusik, vernissage och teaterföreställningar så det är bara att hålla utkik och vänta!

MUSIKTERAPI I VÅRDEN ÖKAR LIVSKVALITETEN

■ **Efter 35 år** som musikerapeut kan Anci Sandell nu presentera forskningsresultat som visar att de terapimetoder hon använder ökar livskvaliteten hos personer som behandlas för svåra medicinska eller psykosociala tillstånd. Den 22 februari lade hon fram sin doktorsavhandling "Musik för kropp och själ – Modell för interaktiv musikerterapi" vid Nordic School of Public Health NHV. Det är sedan tidigare känt att musik och sång kan leda till minskade nivåer av stresshormoner hos barn, att personer som drabbats av stroke oftare har lättare att uttrycka sig med sång än i tal, samt att musik med tydlig puls underlättar för Parkinson-patienter att röra sig. Ny forskning visar nu att ett metodiskt använ-

dande av musik i behandlande syfte kan fylla en lindrande funktion vid betungande medicinska behandlingar och verka identitetsstärkande hos ungdomar med svåra psykosociala problem.

"Att musikerterapi visat sig ha så positiva effekter är egentligen inte överraskande. Musik kan sänka pulsen, blodtrycket, nivåerna av stresshormoner och förbättra andningen", förklarar Anci Sandell. "Musik har använts som en läkande kraft sedan antiken, men är en underutnyttjad behandlingsmetod i den moderna vården. Jag hoppas att mina forskningsresultat ska bidra till att musikerterapi kommer spela en betydligt viktigare roll framöver."

NORDIC SCHOOL OF PUBLIC HEALTH NHV

NY KONSTUTBILDNING I VÄSTERÅS

■ **Västerås** stads kulturrenhet i samarbete med konstskola gör gemensam satsning på utbildning inom konst för unga. Genom ett samarbete mellan Konstmuseet, Konstskolan, Kulturcentrum och Kulturskolan i Västerås kan man erbjuda en spännande utbildning vid sidan av ordinarie skolstudier för ungdomar i åldern 15-20 år boende i Västerås. Utbildningen som har 15 platser/läsår, är studieförberedande för de som vill söka vidare till bland annat högre konstutbildning. Flera aktörer har involverats för att ta tillvara de kompetenser som finns på olika kulturinstitutioner i Västerås. Den nya linjen kommer att erbjuda ett rikt innehåll med allt från färg och formkunskap till skulptur, måleri och performance.

VÄSTERÅS STAD

NY BOK LÄR DIG SIBELIUS 7

■ **Claes-Bertil Nilsson** har under många år arbetat med Sibelius notskrivningsprogram och dessutom undervisat i att använda programmet samt lämnat support till användare i Sverige. Nu har han sammanställt och bearbetat sina lektioner i läroboken Lär dig Sibelius 7 så att både nybörjare och mer erfarna användare kan få del av hans kunskap. På ett enkelt och tydligt sätt beskrivs programmet, och den som aldrig tidigare arbetat med digital notskrivning eller med Sibelius 7 kommer snabbt igång med sitt första notblad. De olika musikexemplen är hämtade från olika stilar, och därför kan Lär dig Sibelius 7 användas av alla som vill använda programmet. Använd boken på egen hand, eller som läromedel i gymnasiet, på högskola eller i studieförbund.

WWW.MUSIKSKOLAN.SE

Drottningholms Barockensemble och Nacka musikskola i angeläget samspel

■ **Nacka.** De senaste 20 åren har det skett en tydlig förändring i barns och ungdomars val av instrument vid musik- och kulturskolor. De traditionella orkesterinstrumenten har i stor utsträckning fått lämna plats för de i media så flitigt exponerade instrumenten inom populärkultur. Drottningholms Barockensemble, där flera medlemmar även arbetar som lärare inom musikskolan, vill uppmärksamma och påverka denna utveckling och har initierat ett samarbete med Nacka musikskola.

"Genom att förebilda, engagera och samspela med elever och lärare i Nacka musikskola hoppas vi i Drottningholms Barockensemble inspirera barn och ungdomar till att bredda sin repertoar. Vi vill skapa en nyfikenhet för klassisk musik allmänhet och barockmusiken i synnerhet" berättar Björg Ollén, ordförande för Drottningholms Barockensemble.

"Vi arbetar aktivt för att upprätthålla vår unika mångfald, både avseende genrer och instrument och för att fortsatt upprätthålla kvaliteten i den omfattande ensembleverksamheten. Målet är att ge barn och ungdomar värdefulla verktyg för att uttrycka sig själva i sin musik och där står sammusicerandet i fokus. I och med samarbetet med Drottningholms Barockensemble förstärks denna ambition ytterligare" säger Mats Kiesel, chef för Nacka musikskola.

NACKA KOMMUN

Poesi- och melodiprojekt för unga

■ **Luleå.** Poesimelodi är ett nytt poesi- och musikprojekt som riktar sig till barn och ungdomar. Målet är att tonsätta poesi som sedan ska spelas av en ung publik. Våren 2013 har Polarbiblo öppet för inlämning av bidrag i två månader eller tills brevlådan är full. Dikterna kommer att publiceras löpande på webbportalen. Hösten 2014 kommer låtarna att spelas i en skolkonsertturné med Norrbotten Big Band.

– Vi blev jätteglada över idén. Den första idén var att låta storbandet göra ett arrangemang av de texter som väljs ut och sedan åka på skoltour, sedan såg vi ett perfekt tillfälle för en kedja av samarbeten, säger Johan Englund.

Nu blir det så att inom ramen för kulturskolan får barn själva göra melodier till texterna. Musikstudenter kommer att få göra arrangemang och Norrbotten Big Band tar sedan över och gör sitt slutarrangemang före skoltourturnén hösten 2014.

– Korta texter som framförs på ett bombastiskt sätt, säger Johan Englund.

NORRBOTTENSKURIREN

GRANSKNING av Musikskolan i Umeå kommun

■ **Umeå.** Den revision som gjorts av Musikskolan visar att verksamheten är ändamålsenlig. Det finns dock några förbättringsområden som för- och grundskolenämnden vill utveckla.

■ Hitta lösningar på skolorna för att skapa likvärdiga möjligheter för barn och elever att få tillgång till lustfyllt musikaliskt utövande på skoltid.

■ Bidra till att bryta traditionella val av instrument utifrån kön, funktionsnedsättning, etnisk bakgrund, ekonomisk ställning m.m.

■ Ta fram kvalitetsmått för att kunna säkerställa Musikskolans kvalitet och att verksamheten hittar former att följa upp elevernas syn på undervisningen.

För- och grundskolenämnden beslutade att ställa sig bakom yttrande på revisionsrapporten.

UMEÅ KOMMUN

Återinförande av MUSIKSKOLAN ska diskuteras

■ **Högsby.** Den kommunala musikskolan kan komma att återinföras och det redan nästa höst. Socialdemokraterna har tidigare i år i en motion föreslagit att musikskolan återinförs under skoltid under nästa år. På torsdag ska utbildningsutskottet ta ställning till om man ska tillsätta en utredning för att avveckla

TUFFA SPARKRAV PÅ SALAS KULTURSKOLA

■ **Sala.** Kritiken växer Salas kulturskola tvingas till tuffa besparingar när kommunen måste spara. Nu höjs röster för att rädda skolan. De senaste åren har Kulturskolan i Sala haft en budget på runt fem miljoner kronor, men dålig ekonomi i kommunen gör att skolan måste spara en halv miljon i år och nästa år är budgeten halverad. Det får konsekvenser för de cirka 450 eleverna. – Det blir färre lärare och vi kanske inte kommer att kunna behålla lärare på alla instrument. Alla lärare har ett antal elever så vi kan inte heller ta emot lika många barn, säger Jonny Larsson, rektor Kulturskolan.

Kulturskolans öde engagerar. Facebookgruppen "Rädda Salas Kulturskola" har närmare 600 medlemmar och en namninsamling på nätet till Salas kommunfullmäktige har i nuläget över 350 underskrifter.

– Det har varit flera insändare i tidningen och vi har även fått respons på andra sätt från föräldrar och elever, säger Jonny Larsson.

Vad tycker du om beslutet?

– Det är jobbigt och det är synd utifrån att det är något vi byggt upp. Sala kulturskola är ganska gammal och jag tycker att man ska försöka utveckla den.

Men än finns hopp. I juni ska kommunstyrelsen behandla alla äskanden som kommit in, men det är fler som vill ha pengar. Enligt kommunalrådet Per-Olov Rapp (S) handlar det om äskandena för totalt 50 miljoner, vilket motsvarar en skattehöjning på 1,50 kronor.

– Det är ju alldeles otänkbart. Nu måste vi få tid för eftertanke och att behandla det här. Vi lämnar inga besked innan dess, säger han till SVT.

SVT

Barnen lär sig ringa 112 genom teater: "Blandar allvar och skämt"

■ **Luleå.** Vad händer om man glömmer en kastrull på spisen? Eller om man använder hårtorken i duschen? Det ska lägstadieelever i Luleå lära sig när Räddningstjänsten och Kulturskolan tillsammans håller i en brand- och olycksfallsutbildning. Barnen ska lära sig hur de kan skydda sig mot olyckor och få hjälp i akuta situationer - genom att få se hur det kan gå när de går riktigt snett. Moa och Alice som går på Råneskolan hade lyssnat ordentligt och vet vad man ska göra om det börjar brinna.

– Täck över med en filt om det brinner i en kastrull. Och ha alltid flytväst i båten. Och man ska inte leka med elden, för det kan börja brinna i hela huset och det är inte bra.

Och den som ska se till att det här fastnar hos barnen, det är en av huvudrollsinnehavarna, Anneli Morian, från Kulturskolan i Luleå.

– Kan man blanda allvar och skämt och hålla deras intresse vid liv, då brukar det gå in.

Patrik Bylin som är räddningschef i Luleå säger att de försöker anpassa budskap efter ålder. Är barnen sex år får de veta mer om trafiken, då man börjar cykla och bege sig ut på vägarna själv. Nu är det dags för brandsäkerhet för de i åk 2 och 3.

– Det är jätteviktigt. De är bra budbärare hem till familjen. Vi har fått höra solskenshistorier att barnen säger att de inte går och sover förrän föräldrarna skaffat brandvarnare.

SVERIGES RADIO

NYHETERNA.NET

Vi fick hjälp med skyltar, bildekor och exponeringsmaterial.

Ågrenshuset producerade vårt nya fräscha magasin.

Ågrenshuset hjälpte oss med vår webbsida och avancerade IT-lösningar.

Vi fick hjälp med allt från visitkort till broschyrer och böcker.

Våra kunder syns.

 ÅGRENSHUSET

0660-29 99 00 • www.agrenshuset.se